

HUMUSZ

Hulladék Munkaszövetség

Befektetés a jövőbe

Hulladékos ABC

Írta: Lugosi Bea

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

A	B		C	D	E
	F	G	H	I	J
K	L	M	N		P
R			S	Sz	T
	U	Ü	V	Z	Zs

A FÜZET HASZNÁLATÁRÓL

A kiadvány szeretne segítséget nyújtani abban, hogy a bennünket körülvevő - így vagy úgy feleslegessé, használhatatlanná váló - tárgytól minél környezetkímélőbb módon tudjunk megszabadulni. Néhány fontos tudnivaló segít eligazodni a sorok közt:

Az egyes termékek, használati eszközök ABC rendben kerülnek felsorolásra.

Általában minden címszóhoz két blokk tartozik, az első tényeket közöl, a második (dőlt betűvel szedett szöveg) környezetkímélőbb, alternatív megoldásokat, ötleteket kínál.

A blokkokban szereplő, sötétebb karakterrel írt szavak fellelhetők az ABC címszavai közt, így azokat is elolvastva több információ kapható az adott témáról.

A blokkokban utalások találhatók különféle használati tárgyak, hulladékok, termékek el/leadhatóságáról, fellelhetőségéről. Aki élni szeretne ezekkel a lehetőségekkel, az lapozza fel a füzet végén lévő címlistát vagy keresse fel a www.humusz.hu honlapon az „Adatbázisok” illetve „GYIK” menüpontokat.

ELŐSZÓ

Bajok ...

Ténykérdés, hogy bajok vannak, nagy bajok. A magyarországi hulladékatasztrófa-helyzet fő oka, hogy egyre több és egyre veszélyesebb hulladékot termelünk. Ráadásul szemét módon bánunk velük, hiszen különgyűjtés és újrahasznosítás helyett a zömét még mindig lerakókra küldjük. Itt aztán a kevert szemét egy része a nedvesség hatására lebomlik, eltűnik – másik részük évezredekig is változatlan formában tupírozza a szeméthegeyeket. Legnagyobb bajt a veszélyes hulladékokból a szemételepeken és illegális lerakókon kimosódó mérgezőanyagok jelentik, hiszen ezek hosszú időre elszennyezhetik az alattuk lévő talajt és a vízbázisokat.

A kérdés tehát az, hogy van-e jogunk mindent kidobálni és elszennyezni? Van-e jogunk a Föld értékes nyersanyagkészleteit értelmetlenül felélni, és hulladékainkkal tönkretenni a jövő generációk és a bolygó többi élőlényének életfeltételeit?

A szelektív gyűjtés még mindig nem teljes körű az országban, és a másodnyersanyag piac sincs a helyzet magaslatán. Bajok vannak, mert közvetlenül senki nem érdekelt a hulladék csökkentésében, ami pedig a legfőbb cél lenne. Ha a lakosság szemétdíja az általa termelt mennyiséghez igazodna, akkor nyilván kevesebb egyszer használatos terméket vinne haza. Ha az iparnak és a kereskedelemnek kellene gondoskodnia az általa gyártott (forgalmazott) termék maradékairól is, akkor ismét teret nyerne a betétes csomagolás és megfoghatkoznának az eldobó, a veszélyes

adalékokkal terhelt vagy a nehezen újrahasznosítható (kombinált anyagú) termékek és csomagolások. Ha a helyi közszolgáltató cégek abban lennének érdekeltek, hogy minél kevesebb hulladék kerüljön a lerakóra és minél több újrahasznosításra, akkor feltehetően mindenütt kiépülnének a szelektív hulladékgyűjtő-rendszerek.

Ezek azok a felelősségi szabályok, melyeket a jogalkotóknak már régen érvényesítenie kellett volna, de bajok vannak ott is, nagy bajok...

A bajok nagy része a fogyasztói társadalom természetéből fakad, amelyik – úgy tűnik – arra büszke, hogy milyen gyorsan tud a Föld értékes nyersanyagkészleteiből hulladékot előállítani. Fogd és vidd, vedd és dobd. A természetes anyagból készült, tartós, javítható tárgyak helyett mindinkább a rövid életű, egyszer használatos, veszélyes adalékanyagokkal terhelt műanyag termékek uralják a piacot.

Egy fogyasztói társadalom fejlődésének fokmérője és motorja az állandó gazdasági növekedés. Ehhez a reklámokkal mindig új és új „szükségleteket” kell megjeleníteni – csak az áruk materiális elfogyasztása (hulladékká válása) ösztönzi ugyanis a termelést. Kétségtelen, hogy az árubőség, az új fogyasztói szokások, a félkész és fagyasztott termékek elterjedése, az eldobó csomagolás könnyíti az életet – viszont növeli a hulladékhegyeket is. A kérdés csupán az, hogy a könnyebb élet valóban nagyobb boldogságot is jelent-e, és hogy meddig terhelhető a környezet?

Bajok vannak az emberekkel is, akik nem ismerik fel, vagy elfelejtették,

* hogy majd' mindenért, amit ma szemétkébe dobunk, azért tegnap pénzt kellett kiadniuk (de nem mindegy mikor és mi történik vele).

* hogy a hulladékproblémák megelőzése olcsóbb, mint azok orvoslása.

* hogy a szerves anyagot vissza kell juttatni a természetbe, a tiszta, egyenemű hulladék pedig értékes másodnyersanyag. Szemétkébe dobálásuk, elégetésük felelőtlen pazarlás.

* hogy a reklámok könnyű áldozatai lettünk. A termékekkel boldogságot eladni ugyan lehet – de venni nem. A vásárló ugyanis – bár alapvető joga lenne az egyértelmű tájékoztatáshoz – gyakran még az áru használati értékéről sem kap valós információt – nemhogy annak környezeti hatásairól.

De baj van azzal a szemlélettel is, amelyik az újrahasznosításban látja a hulladék-bajok csodagyógyszerét. Való igaz, hogy ezeket a problémákat csak akkor tudjuk csökkenteni, ha a hulladékokat értékékként kezeljük s velük másodnyersanyagként (erőforrásként) bánunk. Az újrahasznosítás azonban gyakran nem a környezetterhelés csökkentését jelenti, hanem csupán azt, hogy rövid távon kevesebb hulladék kerül a lerakóra. Az újrahasznosításhoz összegyűjtött hulladékot ugyanis szállítják, megszabadítják az idegen anyagoktól, feldolgozáshoz előkészítik – mindez pedig újabb energiafelhasználással, termelési hulladékképződéssel

és – gyakran nem csekély – szennyező anyag kibocsátásával jár. Ezért van az, hogy a környezetvédők az újrahasznosítást csak ott tartják elfogadhatónak, ahol a megelőzési lehetőségek kizártak, vagy azokat már kimerítették.

... és célok

Ha változtatni akarunk – márpedig muszáj lenne – akkor beszéljünk a célokról is. A környezetvédők szerint a hulladék a termelési/fogyasztási folyamat eredménye. Hulladékokkal matolni (különgyűjteni, válogatni) ugyan lehet, de elsődleges cél a hulladékok megelőzése. Csak így lehet a nyersanyagok, energiaforrások használatát csökkenteni. A megelőzés eredményessége pedig leginkább tőlünk – fogyasztóktól – függ, hiszen a hulladék zöme igazából a vásárlói döntéskor keletkezik. Rajtunk áll, hogy mennyi...

A probléma lényege csak a fogyasztói társadalom logikájának megértésével, a reklám-fogyasztás-hulladék kapcsolódási pontjainak feltárással érthető meg. Csak így jöhetünk rá, hogy valójában hol kezdődik a hulladék, és a csökkentés érdekében hol lehet és hol érdemes beavatkozni.

A társadalmi környezetvédő szervezetek célja az alábbi hulladékgazdálkodási sorrend következetes érvényesítése:

1. A megelőzés elsődlegessége (mennyiségi és veszélyességi szempontból egyaránt). Mindazon termékek megelőzése vagy kiváltása, amely után fölösleges hulladék marad vissza vagy akadályozza az újrahasznosítást.

2. A hulladék mennyiségének csökkentése az elkerülhetetlen hulladékok különgyűjtésének és újrahasznosításának biztosításával.

3. A meg nem előzhető, veszélyes anyagoktól mentes és újrahasznosításra alkalmatlan hulladékfrakció környezetkímélő ártalmatlanítása (főszabály: a maradék hulladék szelektált le rakása, a legmagasabb műszaki színvonalon és leghatékonyabb védekezés mellett).

A háztartási hulladékok elégetését ökológiai, hulladékgazdálkodási és ösztársadalmi szinten egyaránt elfogadhatatlannak tartjuk.

Célunk annak tudatosítása, hogy a természet nem ingyenes termelési tényező, hanem a földi létünk (egyéni-családi-társadalmi életünk) reprodukálhatatlan színtere. Nem véletlen tehát, hogy az ökológiailag orientált (megelőzésre összpontosító) hulladékgazdálkodásokban a többször használatos csomagolási rendszerek megmentése, visszaállítása, fejlesztése központi szerepet kap. Magyarországon jelenleg éppen ezen rendszerek tudatos tönkretétele folyik – sőt inkább már vége felé közeledik.

Cél, hogy a termék gyártójának felelőssége a termék egész életciklusa – tervezésétől a hulladékká válásáig – érvényesülhessen (okozói elv). Alapvető továbbá az okozói elv következetes érvényesítése: aki valamely környezetszennyezésért felelős, az viselje annak elhárítási költségeit is. A jelenlegi gyakorlat ösztársadalmilag teljesen igazságtalan: a költségeket a szennyező helyett a közös költségvetési források, a helyi önkormányzatok állják, ill. az állampolgárokkal fizettetik meg.

A jó környezet jó fogyasztói döntéseket feltételez. Kétségtelen azonban az is, hogy a környezetvédők által kínált környezet-

tudatos életmód némi lemondással jár. Tapasztalatból tudjuk, hogy az állampolgároknak még a tömeges elszegényedés közepette is megvan a pozitív hozzáállás, hogy valami hasznosat tegyenek a környezetért. Egy átlagfogyasztótól azonban botorság azt remélni,

* hogy észrevegye, hol csapják be a reklámok;

* hogy megrögzött szemelelési szokásait – anyagi érdekeltség nélkül – hónapok alatt megváltoztassa;

* hogy vásárlásnál pont fogyasztásának ökológiai következményeit helyezze előtérbe.

Hosszú távú szakmai célkitűzésünk a természet utánzása, végleges hulladékot nem termelő, hosszú távon is fenntartható termelési körfolyamatok kialakítása; a Nulla Hulladék (Zero Waste) elvének elterjesztése. A hulladékprobléma megoldása hosszú távon tehát csak az ipari társadalom megváltoztatásával lehetséges. Akkor, ha az lemond az állandó növekedés igényéről és a termelésben, fogyasztásban az ökológiai szempontoknak biztosít elsőbbséget.

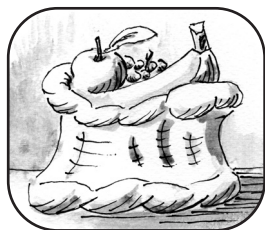
Búcsúzóul – ha lehet egy előszónak utószava – a jövő generáció kérését szeretném a Tisztelt Olvasóknak közvetíteni. Azt üzenik, hogy bánjunk gondosan az anyaggal. Csak annyit termeljünk és fogyasszunk, amennyire valóban szükségünk van és amennyit a Föld károsodás nélkül tud visszafogadni.

Kalas György

(A „Hulladékos ABC” első kiadásához írt előszó rövidített változata. - a szerk.)

ABLAKÜVEG Mivel síkúveg, más kezelési eljárást igényel, mint az öblös»üveg, ezért nem lehet üvegyűjtő konténerbe tenni. Bár újrahasznosítható, hazánkban jelenleg még nem gyűjtik szelektíven.

Tipp: Az öregebb darabokat még felajánlhatjuk garázsok, műhelyek stb. építéséhez, internetes portálokon vagy a kapura ragasztott „ingyen elvihető” felhívással. A modern, jó hőszigetelő tulajdonságokkal rendelkező ablakokat próbáljuk meg eladni, továbbadni (www.megmaradt.hu, www.nemsitt.hu).

AJÁNDÉKKOSÁR Díszcsomagolásnak nevezik, valójában nem más, mint egy halom kidobandó csomagolóanyag, legfőképpen »műanyag. Hogy többnek, nagyobbnak tűnjön, a kosarak alját »papírral vagy »celofánnal tömök ki, az esztétikusabb megjelenés miatt pedig masnikkal, kártyákkal és egyéb díszítő elemekkel látják el.

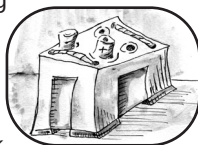
Tipp: Ha alkalmanként ünnepi csomagolásra vágyunk, némi fantáziával házilag környezetkímélő változatot is készíthetünk. Kell hozzá egy vesszőből, vagy gyékényből font »kosár (mely később zsem-

lés vagy gyümölcsös kosárként, esetleg növények kaspójaként tovább használható), és máris pakolhatjuk bele az ajándékokat. Lehetőségek: bioélelmiszeres kosár, gyógy- vagy gyümölcssteás kosár, kerti kosár (benne virágmagok és gumók, kis agyagcserepek, kis kézi ásó), pipere kosár, (benne: »bioboltból beszerezhető tartósítószer- és színezékmentes »szappan, tusfürdő, sampon, krém). Ha szeretnénk eltakarni a kosár tartalmát, megtehetjük egy batyuszerűen összekötött »textildarabbal. Hasznos tippek minden ünnepre, de leginkább a Karácsony zöldebbé tételére a „Zöld Karácsony” c. kiadványban, letölthető a www.humusz.hu/rovatok/kiadvanyok oldalról.

AKKUMULÁTOR Minden darab 8-14 kg »nehézfém (főleg ólmot) tartalmaz, súlyának 30-40 százaléka pedig kénsav, így »veszélyes hulladéknak minősül. Komoly talaj-, víz-, illetve talajvízszennyezést idéz elő; a táplálékláncba jutva mérgezését okoz, tehát szelektíven kell gyűjteni!

Tipp: Az akkumulátorból kivont ólom újrahasznosítható. Juttassunk minden darabot hivatalos átvevőhöz, »hulladékudvarba vagy adjuk le lakossági veszélyeshulladék-gyűjtésen. További átvételi pontok országszerte: www.hungakku.hu.

ALUFÓLIA

Egyszer használatos csomagolási vagy konyhai segédanyagként alkalmazni nyersanyag- és energiapazarlást – ebből adódóan felesleges környezetterhelést – jelent. Szelektív gyűjtés esetén a fémek közt a helye. Lásd még »Alumínium.

Tipp: Csomagoláshoz lehetőleg ne használjuk, helyette fedeles műanyag dobozokban tároljuk a felvágottat, sajtot stb. Uzsonnát se ebbe, inkább »textilszalvétába vagy fedeles dobozba tegyük. Főtt ételt fedővel, tányérral takarjunk le.

ALUMÍNIUM Az alumínium igen drága és értékes alapanyag. Bauxitból készül, melynek bányászata súlyos környezeti ártalmakkal jár (helyi vízháztartás felborulása, szálló por által okozott légszennyezés, külszíni fejtés révén elpusztított helyi állat- és növényvilág, tájseb stb.) A gyártás során »**veszélyes hulladék**»nak számító vörösiszap keletkezik. Előállítására rendkívül sok vizet, lúgot és energiát is igényel (egyetlen »**italos doboz**» elkészítéséhez annyi energiát használunk el, mint amennyi egy naponta borotválkozó férfi villanyborotvájának egyévi működtetéséhez szükséges).

Mindezeket figyelembe véve nagyfokú pazarlást és környezetkárosítást jelent, ha az alumíniumot nem időtálló és tartós cikkek, hanem egyszer használatos eszközök előállítására (italos doboz, eldobható tál, fólia, macskaeledeles zacskó stb.) használjuk.

Tipp: Kerüljük a dobozos italok vásárlását. Keressük helyettük a betétdíjas – lehetőleg – »**üvegpalackban forgalmazott italokat**, melyek akár 40 alkalommal is újratölthetők! Használhatunk gyümölcsprést, gyümölcscentrifugát is gyümölcslevek készítéséhez.

A »**fém**»tubusos termékek (mustár, paprikakrém stb.) nagy része is kiváltható üveges változattal vagy csomagolásmentes termékkel (pl. fokhagyma a tubusos hagymakrém helyett).

AUTÓ Autóval csak akkor járunk, ha muszáj, mert egy főre vetítve minden más közlekedési eszköznél nagyobb szennyezést okoznak. Autóvásárláskor törekedjünk az anyag- és üzemanyagtakarékos modellekre, és használt autó választására. A roncsautók forgalomból történő kivonását az okmányirodáknál kell intézni, a roncsot pedig regisztrált autóbontónál lehet elhelyezni.

Tipp: Gépjármű roncsokkal foglalkozó nonprofit kft: <http://www.carrec.hu>.

AUTÓÁPOLÁSI CIKKEK Legtöbbjük a környezetre nézve problémás anyagokat is tartalmaz, tehát – kiüült göngyölegükkel együtt – »**veszélyes hulladék**»nak számítanak.

Tipp: Kerüljük a »**hajtógázos kiszerezésű termékeket**, illetve az agresszívebb »**tisztítószereket**. Keressük a környezetkímélőbb változatokat, azokból is csak a legszükségesebb mennyiséget vásároljuk. A maradékot, felesleget adjuk olyasvalakinek, aki éppen el tudja használni. A lejárt szavatosságú szereket és göngyölegeiket adjuk le veszélyeshulladékgyűjtő helyeken, vagy lakossági veszélyeshulladék-gyűjtésen. Lásd még »**Akkumulátor**».

AUTÓ FELNI »**Fém**», szelektíven gyűjthető, átvevőknél adható le.

Tipp: A jobb állapotú, felesleges darabokat adjuk autószerelő műhelyeknek vagy roncskereskedőknek, ahol még továbbhasználhatják/adhatják. Gépjármű roncsokkal foglalkozó nonprofit kft: <http://www.carrec.hu>.

AUTÓGUMI Nyílt lángon történő égetése során rákkeltő, mérgező gázok (pl. kénsav) szabadulnak fel, melyek a levegőbe kerülve, igen komoly egészségügyi problémákat és nagyfokú környezetkárosítást okoznak. Éppen ezért az autógumi égetése minden esetben tilos!

Sajnos a hazai visszagyűjtés még akadozik, lehetőségek iránt érdeklődünk a gumiabroncsok begyűjtésének koordinálásával foglalkozó Öko-Gum Nonprofit Kft. (www.okogum.hu), a Hurec Nonprofit Kft. (www.hurec.hu) vagy a Körkóor Nonprofit Kft. (<http://www.korkoor.hu>) elérhetőségein. Néhány szerviz is visszaveszi a tönkrement abroncsokat.

AVAR Az avar – mint általában minden más »**kerti hulladék**« – égetése környezetre és egészségre káros légszennyezéssel, CO₂ kibocsátással jár. Ráadásul így értékes szerves anyagot vonunk el a talajtól, ahelyett, hogy visszajuttatnánk azt a természetes körforgásba. (Avarégetés csak a helyi önkormányzat által megszabott időszakban végezhető, ellenkező esetben pénzbírsággal sújtják.)

Tipp: Az avar fontos védelmi szerepet tölt be kertünk természetes körforgásában; a lombtakaró táplálkozó és búvóhelyet jelent a talaj és a növények számára fontos élőlényeknek. A fák, bokrok alatt, ágyásokon nyugodtan otthagyhajjuk a leveleket; tavaszra lebomlanak. Ami nem, az tavasztól talajtakarásra használható (lassítja a talaj nedvességtartalmának párolgását, ill. a gyomosodást stb.) vagy a vegyes zöld javakat komposztáló keretbe adagolható. Építhetünk külön lombkomposztáló hálót is. Előnye, hogy kizárólag avarral rakható tele, nem kell forgatni, csak feltöltéskor jól meglocsolni a bele kerülő leveleket. A hálót egyszerűen kialakíthatjuk barkácsboltban vásárolt dróthálóból (tyúkháló, kerítésdrót stb.) és néhány cölöpből vagy vasrúdból (tartóoszlopok), méretét a lehullott lomb mennyiségéhez igazíthatjuk. Tegyük félre egy kupac lombot összel: nyáron jó lehet takarni vele a komposztra dobott gyümölcsöt, hogy elkerüljük a muslicák megjelenését. Lomb»**komposztálás**«ról további információk a HuMuSz „Avarégetés helyett lombkomposztálás” c. kiadványában (letölthető a www.humuszu.hu honlapról), valamint a www.komposztalj.hu oldalon olvashatók. Közterületi lombkomposztálás szervezésével kapcsolatos információk: www.szike.eu.

AZBESZT A 70-es évekig előszeretettel használták (általában szigetelésre, de készült belőle fékbetét, tűzálló anyag is), mígnem kiderült róla, hogy az azbesztszálak, illetve az azbesztpor belégzése rákot okozhat. Építőipari alkalmazásuk szerint megkülönböztethetők erős és gyenge kötésű azbesztt tartalmazó termékek. Egészségügyi szempontból a második változat (szórtazbeszt) a veszélyes, ez ugyanis 90% azbeszt és 10% kötőanyag keverésével készül. A két anyag közti kötés idővel – kopás, mechanikai igénybevétel, javítási munkálat, rázkódás révén – meglazul, így azbesztszálak kerülnek a levegőbe, melyek a szervezetbe jutva különféle betegségek (tüdő-, mell-, hashártya megbetegedések, rák) előidézői lehetnek. Palatető esetében a káros szálak csak az anyag szétmorzsolásakor (fűrés, fűrészelés, törés, csiszolás stb.) kerülnek ki a levegőbe, így a lebontott azbeszt palát akár értékesíteni, akár ingyen átadni nem szabad! Már 1927 óta ismert az azbesztszálak által kiváltott kóros elváltozás a tüdőszövetekben (azbesztózis), és 1960 óta tudnak az azbeszt-expozícióval összefüggést mutató mell- és nyálkahártya rákosodásáról. Szórtazbeszttel leggyakrabban tűzvédelmi anyagként, illetve hő- és hangszigetelőként

alkalmaztak épületekben, sínen haladó járművekben, rendezvénytermekben. Bontás után **»veszélyes hulladéknak** számít.

Tipp: Kerüljük az azbeszt, ill. azbeszttartalmú anyagok használatát, szigeteléshez válasszunk természetes anyagokat (pl. cserép, parafa, növényi rostok). Palatetőt drótkéfével tisztítani tilos! Az elmúlt évtizedek alatt felhordott szórtazbeszt rétegeket lehetőség szerint (épület felújítás esetén) mielőbb el kell távolíttatni szakember bevonásával, vagy legalább – átmenetileg – pormentesen szigetelni. Érdeklődni a Környezetvédelmi Szolgáltatók és Gyártók Szövetségének Azbeszt-mentesítési Munkacsoportjánál (www.kszgyisz.hu) lehet.

ÁG A kertben levágott ágak, gallyak jobb sorsra érdemesek, mint az égetés vagy a kidobás. Aprítva **»komposzthoz** keverhetők vagy talajtakaró réteggként használhatók, de kerítésfonat készítésére is alkalmasak. Lebomolva értékes szerves anyagokkal gazdagítják a talajt és a növényeket. Lásd még **»Kerti hulladék**.

Tipp: Kertünk eldugottabb részein hagyhatunk egy-egy kupac gallyat, venyigét. Benne sünöktől kezdve a bogarakig – a vegyszermentes kertészkedés szempontjából is – hasznos állatok találnak táplálkozó- és búvóhelyre. Vastagabb ágakból készülhet „darázsgrázs” is (minta a www.mme.hu weboldalon).

ÁGYBETÉT Lehetőség szerint jó minőségű, epedás matracot válasszunk, ami hosszú ideig használható marad. Sok helyen kínálnak már természetes alapanyagból (pl. kókuszrost, gyapjú) készült változatokat is.

Tipp: A feleslegessé vált, de még jó állapotú matracokat ismerős nyaraló tulajdonosok, hajléktalanokat ellátó karitatív szervezetek, hajléktalanszállók, szegényeket segítő egyházközségek részére lehet felajánlani. Ha nincs rá sehol igény, lomtalanításkor lehet kitenni.

ÁGYNEMŰ A tollal töltött párnák, paplanok koszolódnak, előregednek: néhány éves használat után némi frissítésre szorulnak. Számos cég foglalkozik a tollas ágy-neműk „átdolgozásával”, ha kell, kicserélik vagy megtisztítják az angint, a tollat.

Tipp: A végleg kiselejtezésre ítélt darabokat is érdemes felajánlani ilyen tisztító műhelyeknek, hátha hasznosítani tudják még az alapanyagokat.

ÁRTALMATLANÍTÁS A hulladékok véglegesnek szánt kezelése, amely során a hulladék környezettől való elszigetelése vagy „megsemmisítése” a cél. Hazánkban elsősorban a hulladéklerakást és a hulladékégetést jelenti. Környezeti szempontból egyik sem kielégítő megoldás.

Tipp: A hulladékégetés hazai helyzetéről és káros hatásairól bővebben: www.piromania.info.

BARKÁCSOLÁSI SEGÉDANYAGOK A **»festékek**, ragasztók, lakkok stb. olyan vegyi anyagokat (pl. »formaldehid) tartalmaznak, melyek mind környezeti, mind egészségügyi szempontból veszélyesnek minősülnek. A környezetbe kikerülve

elszennyezik a talajt, a vizeket, és a táplálékláncba is bekerülnek. Maradékaik, csomagolásaik »**veszélyes hulladéknak** minősülnek, külön gyűjtendő!

Tipp: Keressük a környezetkímélő megoldásokat, nagyszüleink természetes anyagokat előnyben részesítő „receptjeit”. További információk, alternatívák a KÖTHÁLÓ „Barkácsolás természetesen” c. kiadványában (letölthető a www.kothalo.hu honlapról) vagy a www.nullahulladek.hu honlapon.

BAROMÉTER »Higanyt tartalmaz, tehát, ha tönkremegy »**veszélyes hulladéknak** számít.

BEFŐTTESÜVEG Környezetkímélő csomagolóanyag-fajta lévén újrahasználható és újrahasznosítható. Betétdíjas rendszerük sajnos 1992-ben végleg megszűnt hazánkban. A feleslegessé vált, törött, tönkrement darabokat »**hulladékudvar** vagy szelektív hulladékgyűjtő sziget is fogadja, a konténerbe fedő nélkül, kiöblítve kell elhelyezni. Lásd még »**Üveg**.

Tipp: A kiürült üvegeknek igyekezzünk új funkciót „találni” (pl. befőzés, tárolás). Üvegfesték, szalvétatechnika segítségével díszíthetők (babakonyhák apró kiegészítője, fűszertartó, váza, öntöttgyertya-tartó, mini terrárium stb.). Számos piacon a mézet, savanyúságot árusító kistermelők átveszik (néhol pénzért) és újratöltik! A felesleges darabok meghirdethetők az „ingyen adom” típusú levelezőlistákon (pl. <http://groups.yahoo.com/group/budapest-mindeninyen/>).

B

BIOBOLT »Vegyszermentes vagy engedélyezett szereket alkalmazó gazdaságokból kikerülő alapanyagokból készült élelmiszereket árusítanak. Az üzletek többségében természetes alapanyagokból készült »**kozmetikumok**, táplálkozással és természetes életmóddal kapcsolatos könyvek, kiadványok is megvásárolhatók. Aki bioboltban vásárol, lehetőleg hazai terméket válasszon: ezzel nemcsak a (nemzetközi) szállítások okozta környezetterhelést csökkentheti, de erősíti a hazai termelők piaci helyzetét, illetve az itthoni vegyszermentes gazdálkodás elterjedését is.

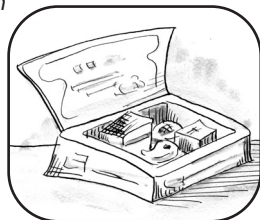
Tipp: Vidéki és budapesti bioboltok, ökopiacok címei: www.biopiac.net. Vegyszermentes, biotermékek házhoz szállítása: www.nyitottkert.hu. Nagyobb szállodák reggeliző asztalaira egyre több helyen kerül biotermék is (külön feltüntetve). Ha alkalom nyílik rá, próbáljuk ki az ilyen falatokat, ezzel is növelve a vegyszermentes áruk iránti keresletet. Az egészséges táplálkozás iránt érdeklődők számára ajánlott könyvek: „A leves hazudik – az ételek szép új világa” és „Halál a konyhában – gyógyszerek és vegyszerek a táplálékunkban” a Kétezerregy Kiadótól (www.ketezerregy.hu).

BOJLER A rendszeresen (legalább két évente) vízkömentesített bojlerok akár évtizedekig is kifogástalanul működnek. Az elromlott berendezést lehetőség szerint javíttassuk meg. A végleg meghibásodott bojler »**hulladékudvarokban** adható le, vagy olyan »**fémátvevőnél**, aki vasat is fogad.

Tipp: Ha a berendezés javíthatatlan, de vannak benne még használható elemek, azokat adjuk oda szakszerelőnek, aki alkatrészként tovább használhatja. Kertes házakban udvari zuhany készülhet belőle: "kibelezve", feketére festve, lábakra állítva napfényvel melegedő (energia- és pénztakarékos) víztartállyá alakítható.

BONBON Több rajta a csomagolás, mint maga az édesség. Formás doboz, »celofán«, műanyag tálcácska, »papírlapocska termékleírással: szép ugyan a szemnek, ám aránytalanul sok szemét kerül a kukába.

Tipp: Kevésbé anyagpazarló az egyszerűbb csomagolású csokoládé, ám a legnagyobb sikere minden bizonnyal a – csomagolásmentes – házi készítésű süteménynek van. Vásárolhatunk édességet cukrárszámban is, ahol a sütit egyenesen az otthonról vitt fedeles dobozba kérhetjük.

BORÍTÉK Újrahasznosítható, tehát a »papírhulladékkal együtt lehet gyűjteni. Lehetőség szerint, használjunk »újrahasznosított papírból készült borítékot; a „normál” változat klórral történő fehéritése ugyanis komoly környezetterheléssel (vízszennyezés) jár.

Tipp: Az óvatosan felbontott boríték újrahasználható, ha a régi címezést egy tiszta papírlappal vagy öntapadós címkével leragasztjuk.

BÖGRE Általában »porcelánból, kerámiából stb. készül, melyek újrahasznosításra nem alkalmasak.

Tipp: Vásárláskor válasszunk »üvegbögrét, ez – ha eltörik – üveggyűjtő konténerbe tehető. A csorba kerámiabögre apró virágkaspóként szolgálhat tovább; vagy saját készítésű agyag tárgyakat díszíthetünk velük mozaikszerű megoldással.

BÚTOR A régi, lecserélésre szánt bútorokat próbáljuk meg eladni vagy elajándékozni. Ismerősök hétvégi házba, karitatív szervezetek, idősek otthona, gyerektáborok, iskolák, civil szervezetek, családsegítő központok időnként szívesen fogadnak jó állapotban lévő darabokat. Néhány »hulladékudvarban is leadhatók az elnyűtt darabok, innen azonban szeméttelre, szemétedetőbe kerülnek. Nyugaton egyre jobban terjed az elkopott, öreg bútorok újrahasználata: a fa bútorokat elemeikre szedik, újra gyalulják, majd az így felújított anyagból újra bútort készítenek. Ezzel a hulladékmegelőzési módszerrel egyben csökkenthető az asztalosműhelyek alapanyag-szükséglete, azaz a kivágásra kerülő fák mennyisége.

Tipp: Vásárlás előtt érdeklődjünk, milyen »faanyagból készült a kiszemelt termék. A trópusi keményfából (mahagóni, teak, meranti, afzélia, rózsafa, ében, szantál stb.) előállított bútorok helyett a hazai faanyagból gyártott darabokat részesítsük előnyben. Ezzel az egyszerű döntéssel nem járulunk hozzá sem a trópusi erdők pusztításához, sem pedig az alapanyag vagy a kész bútor több tízezer kilométernyi utaztatásához, mely egyfelől jelentős energiafelhasználással jár, másfelől a kipufogógázok révén komoly légszennyezést okoz, tovább súlyosbitva

a globális klímaváltozás problémáját. Ha lehet, kerüljük az egészségre ártalmas »**formaldehidet** tartalmazó préselt, ragasztott alapanyagú bútorokat (pozdorja, furnér, laminált lap). Lásd még »**Fa (trópusi)**. Használt bútorok adásvételével foglalkozó üzletek címei a **www.humusz.hu** honlapon találhatóak. A felesleges darabok meghirdethetők az „ingyen adom” típusú levelezőlistákon (pl: **http://groups.yahoo.com/group/budapest-mindeningyen/**), odaadhatók adományt fogadó szervezeteknek: **www.adhat.hu**.

CD Lásd »**Lemez**.

CELOFÁN »**Műanyag** lévén igyekezzünk inkább a celofánmentes kiserelést választani. A »**virágcsokor** pl. szép külső borítás nélkül is, de ha mindenképpen szükségesnek ítéljük a »**csomagolóanyagot**, celofán helyett kérjünk inkább újrahasznosított (dísz)»**papírt**.

CERUZA Kapható már – színes és grafit változatban is – környezetkímélőbb változatok, ezek külső, natúr rétegét nem borítja »**festék**, »**lakk**. Válasszuk ezeket, főként a gyerekek számára, akiknek szervezetébe bekerülhetnek ezek a vegyi anyagok a ceruzavégek rágcisálásakor.

Tipp: Irodaszerek beszerzésekor részesítsük előnyben ezeket a fajtákat, s terjesszük az ötletet munkahelyen, iskolában, óvodában. Faceruza beszerezhető a **www.humusz.hu** oldalról, a HuMuSz Boltból.

CFC A klórozott-fluorozott szénhidrogének, más néven kemény freonok rövidítése. Ezek a vegyületek nagymértékben felelősek az ibolyántúli sugárzástól védő ózonpajzs elvékonyodásáért. Betiltásukig megtalálhatóak voltak »**hajtógázos** készítményekben (dezodor, »**illatosító**, gyógyászati készítmények, »**tisztítószer**, »**autóápolási cikkek** stb.), továbbá alkalmazzák szigetelőanyagok habosítására, illetve az elektronikai és a vegyiparban. A földfelszínen kiengedett freon származékok 10-15 év alatt érik el az ózonréteget, ahol az ibolyántúli sugárzás hatására klórgyökök hasadnak le róluk. A klórgyök élettartama évtizedekben mérhető, tehát a gyártás és felhasználás abbamaradása után is még legalább 30 évig folytatódik az ózon bomlása. A CFC időzített bombaként ketyeg a még használatban lévő, öreg »**hűtő**-, és fagyasztószekrényekben, poroltókban, légkondicionálókban.

Tipp: Ne használjunk CFC felhasználásával készült vagy CFC-t tartalmazó termékeket. Ma már minden termék kapható freonmentes változatban is. A propánbután hajtógázzal működő változatok sem sokkal jobbak, mivel a bután az üvegházhatás kialakulásában játszik szerepet (»**HCFC**). A legjobb tehát a sűrített levegős, pumpás vagy golyós kiserelés.

CIPŐS DOBOZ Újrahasznosítható, tehát a »**papír** hulladékkal együtt lehet gyűjteni. **Tipp:** *Díszcsomagoló papírral bevonva vagy vízfesték segítségével készíthetünk belőle hosszabb ideig használható ajándékdobozt, tároló dobozt, babaházat stb., de postai csomagküldésre is megfelel.*

CSOMAGOLÁSI HULLADÉKOK A termékek szállíthatósága, tartóságának biztosítása, külső védelme érdekében alkalmazott anyagok (flakonok, dobozok, poharak, tubusok, zacskók stb.). Hulladékaik mennyisége különösen a műanyagipar és a fogyasztói társadalom térhódításával nőtt rohamosan – ma a háztartásban keletkező hulladékoknak kb. 50 (!) százalékát teszik ki. Különösen súlyos környezeti problémát okoz a betétes üvegcsomagolású italok erőszakos leváltása eldobó »**műanyag** flakonokkal, »**üveggel** és »**alumínium-** illetve »**kombinált italos dobozokkal** (pl. Tetra Pak). A jelenlegi helyzet elsődleges haszonélvezője az ipar és a kereskedelem, kárvallottja a fogyasztók és a környezet.

Tipp: *Vásároljunk tudatosan s tartsuk mindig szem előtt a »megelőzés elvét: lehetőség szerint válasszunk minél kevésbé becsomagolt árut! Érdekességek, ötletek, jó példák: www.nullahulladek.hu és www.tudatosvasarlo.hu.*

CSOMAGOLÓPAPÍR Általában újrahasznosítható, tehát a »**papír** hulladékkal együtt lehet gyűjteni. Vigyázat: a csillogó, színes, sztaniolra emlékeztető díszcsomagoló nem papír, hanem fémgőzölt »**műanyag**, ami újrafeldolgozásra alkalmatlan! **Tipp:** *Lehetőség szerint kerüljük az egyszeri ajándékcsomagolást. Egy kis fantáziával »**textilből** is készülhet vidám, színes, akár személyre szóló zsákocska, szatyor a régi tornazsákok vagy színes papírtáskák mintájára. Egy darabka textillel batyuszerűen is átköthető az ajándék. Ezeket nem kell egyszeri használat után kidobni, hanem minden ünnepen, évről-évre újra feltölthető ajándékkal. Ha ragaszkodunk a papírhoz, keressük az újrahasznosított változatokat, vagy a nátron csomagolót (barna, klórmentes), amely saját kezűleg, vízfestékkel díszíthető.*

DIOXINOK Szerves klórvegyületekből keletkező kémiai vegyületsorozat. A táplálékláncon keresztül élelmiszerekkel juthat a szervezetbe, felszívódhat bőrön át vagy belélegezhetjük a levegőben lévő porral. Kiütést okozhat, befolyásolja az immunrendszert, a hormonháztartást és valószínűleg felelős bizonyos születési rendellenességekért is. Összefüggést mutattak ki a dioxinterhelés és kétféle daganat között. Többek között égetés során keletkezik.

Tipp: *A hulladékégetés hazai helyzetéről és káros hatásairól bővebben: www.piromania.info.*

DÍSZTÁRGYAK Dísz tárgyak választásakor vegyük figyelembe a környezeti szempontokat is. Ne vásároljunk pl. – sok esetben védett – állatok, növények felhasználásával készült ajándéktárgyakat (tengeri csillagok, kagylók, rákok, szárított növények, trópusi állatok stb.). Lásd még »**Fa (trópusi)**.

Tipp: *A témáról több is megtudható a www.cites.hu honlapon, „Ne vedd, véddd!” menüpont alatt.*

DOBOZOS ÜDÍTŐ Lásd »**Kombinált italos doboz** és »**Alumínium**.

DRÓTHÁLÓ A különféle dróthálók széleskörűen használhatók kertés háztartásokban. A »**műanyag** bevonat nélküli, »**fém** változatok fémátvevőnél adhatók le. **Tipp:** A maradék drótháló alkalmas lombkomposztálók kialakítására, csak néhány földbe vert karó köré kell kifeszíteni. Lombkomposztálásról, keretépítésről további információk a HuMuSz „Avarégetés helyett lombkomposztálás” c. kiadványában (letölthető a www.humus.hu honlapról). Lásd még: »**Avar**.

DVD Lásd »**Lemez**.

EGYSZER HASZNÁLTOS (EGYUTAS, ELDOBÓ) TERMÉKEK Olyan rövid életű termékek, melyek a rendeltetésszerű használat után automatikusan hulladékká válnak. Ez higiéniai okokból (pl. az egészségügyben) indokolt lehet, de ennél sokkal jelentősebb problémát okoznak a háztartásban keletkező egyutas hulladékok (csomagolóanyagok, pelenkák, öngyújtók, borotvák, íróeszközök, nem cserélhető elemes tárgyak stb.). Használatuk értelmetlen nyersanyagpazarlás, gyártásuk jelentős energiafelhasználással és környezetszennyezéssel jár, hulladékaik pedig tovább tüpírozzák a szeméthegegyeket.

Tipp: Mivel általában helyettesíthető termékekről van szó, a környezettudatos vásárló lehetőség szerint kerüli az egyszer használatos áruk beszerzését. Lásd még: »**Csomagolási hulladékok**, »**Gyorséttermi hulladékok**.

ELEKTROMOS KÁBELEK, VEZETÉKEK »**Alumíniumot**, cinket, rezet tartalmaznak, tehát újrahasznosíthatóak. A gond külső »**műanyag** (általában »**PVC**) burkolatukkal van; leégetésükkel rákkeltő, légúti betegségeket előidéző anyagok kerülnek a levegőbe.

Tipp: Ha nem akarjuk, hogy a PVC az égetőben vagy a szeméttelapi színesfém-guberálók tábornyében alakuljon át rákkeltő vegyületté (pl. »**dioxin**), a kábeleket adjuk le elektronikai hulladékokat átvevő helyeken (pl. »**hulladékudvar**, lakossági veszélyeshulladék-gyűjtés, nagyobb elektronikai áruházak). Szelektív gyűjtőpontok hálójáról és lakossági gyűjtések időpontjáról a visszagyűjtést szervező Electro-Coord Nonprofit Kft. (www.electro-coord.hu) ad felvilágosítást. További, e-hulladékok begyűjtésével foglalkozó szervezetek: www.elektrowaste.hu, www.okomat.hu.

ELEKTRONIKAI ESZKÖZÖK (ELEKTRONIKAI HULLADÉKOK) A számítástechnikai és telekommunikációs eszközök alkatrészei általában »**nehézfémeket** is tartalmaznak, tehát »**veszélyes hulladék**nek minősülnek. A nemzetközi tendenciáknak köszönhetően ez az iparág (is) világszerte őrületes iramban ontja az újabb és újabb modelleket, aminek következtében egy-egy gép túlságosan hamar „évvül el” és – bár funkcionálisan nincs baja – kerül a szeméttbe. Ugyan léteznek már olyan szétszerelő üzemek, ahol a hasznosítható (leginkább nemesfém) részeket nyerik ki, ám továbbra

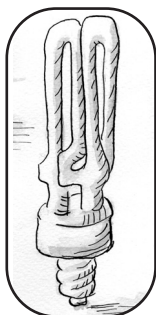
is marad számos olyan alkatrész, alapanyag, ami nem hasznosítható belőle. Problémát jelent az elektronikai hulladékok globális kereskedelme is: gyakorta a végállomás egy olyan ország, ahol a legalapvetőbb egészségügyi és környezetvédelmi követelmények betartása nélkül zajlik a „szétszerelés”. (Bővebben: www.ba.org)
Lásd még »**Háztartási gépek**, »**Fénymásoló**.

Tipp: Elektronikai eszközeinket használjuk a lehető legtovább! A felesleges, kiöregedett, de még működő gépeket vigyük bizományi boltba, ajándékozzuk család-segítő szolgáltatóknak, szervizeknek, rászoruló iskoláknak, civil szervezeteknek (lásd www.humusz.hu honlap adatbázisai) vagy ajánljuk fel „ingyen adom” típusú levelezőlistákon (pl: <http://groups.yahoo.com/group/budapest-mindeningyen/>). Ha ez nem sikerül, adjuk le »**hulladékudvarban** vagy elektronikai hulladékok gyűjtésekor. Szelektív gyűjtőpontok hollétéről és lakossági gyűjtések időpontjáról a visszagyűjtést szervező Electro-Coord Nonprofit Kft. (www.electro-coord.hu) ad felvilágosítást. További, e-hulladékok begyűjtésével foglalkozó szervezetek: www.elektrowaste.hu, www.okomat.hu. Intézményi szelektív gyűjtésbe is bevonható hulladékfajta (információk: www.humusz-recycling.hu). Vásárláskor válasszuk az energiatakarékosabb „A” kategóriás modelleket.

ELEM »**Veszélyes hulladék**nak számít, mivel egészségre és környezetre ártalmas anyagokat tartalmaz (pl. kadmium »**higany**, ólom, nikkel). Ezek az anyagok lerakóra kerülve kiszabadulhatnak, súlyosan károsítva az élővilágot: egyetlen elem 1 m³ élővizet, 1 gramm higany egy millió liter vizet képes elszennyezni. Az elemek különgyűjtése tehát feltétlenül szükséges! Jelenleg a begyűjtött elemeket veszélyeshulladék-lerakóba szállítják, hasznosításuk nem megoldott. Az egyik legproblémásabb a higany-oxidos (HgO) gombelem, mert súlyának 30 %-a higany. Ha az elemvásárlás elkerülhetetlen, válasszunk kadmium- és higanymenteset, ezüst-oxidos gombelem helyett pedig lítium tartalmút. A teljesítményt átszámítva egyébként az elemből nyert áram 2-3 ezerszer drágább a villanyáramnál. Leadhatók »**hulladékudvarok**ban, veszélyeshulladék-gyűjtéseken, intézményekben található elemgyűjtő pontokon. Elemgyűjtőt bármely cég, intézmény, szolgáltató, társaság ingyenesen igényelhet (bővebb információk: www.rebat.hu, www.relem.hu, www.forego.hu). Utóbbi honlapokon a lakóhelyünkhöz legközelebb található gyűjtőhelyet is megtalálhatjuk.

Tipp: Takarékoskodjunk az elemmel. Tudatos vásárlóként ne vegyünk felesleges elektromos »**játékokat**, eszközöket (zenélő képeslap, forgó nyalóka, ugató plüsskutya stb.), melyek ráadásul hamar tönkre is mennek. A nélkülözhetetlen használati tárgyak esetében inkább keressünk mechanikus, napelemes vagy hálózatról működő változatokat. Ha elkerülhetetlen az elem használata, vegyünk újratölthető elemet (akkut), ami 500-1000 alkalommal is feltölthető. A kimerült elemek jó része – melyek nagyobb tápigényű berendezések üzemeltetésére már nem alkalmasak – még használható kisebb fogyasztású készülékek működtetésére (pl. falióra, távirányító).

ENERGIATAKARÉKOS (KOMPAKT) IZZÓK Egy energiatakarékos izzó általában a hasonló fénykibocsátású normál izzók 20 %-át (!) fogyasztja és élettartama is magasabb. Környezetvédelmi (energetikai) szempontból tehát kedvezőbbek, ugyanakkor »**higanyt** és foszfort tartalmaznak, tehát »**veszélyes hulladéknak** számítanak.

Tipp: Engedjünk minél több természetes fényt a szobába. Gondoljuk át jól a tapéta, festék színét: a világos falak a fény 78 százalékát visszaverik, tehát világosabb lesz az összhátás! Szelektív gyűjtőpontokat nagyobb barkácsruházakban, hipermarketekben, élelmiszerüzlet-hálózatokban találunk. A lakóhelyünkhöz legközelebbi átvevőpont hollétéről a visszagyűjtést szervező Electro-Coord Nonprofit Kft. (www.electro-coord.hu) ad felvilágosítást. További, e-hulladékok begyűjtésével foglalkozó szervezetek: www.elektrowaste.hu, www.okomat.hu. Leadhatók »**hulladékudvarban** is.

ÉPÍTÉSI HULLADÉK Építkezéseknél keletkező hulladékok vagy épületek bontási anyagmaradéka. A félig vagy teljesen kiürült »**festékes**, »**ragasztós** stb. göngyölegek »**veszélyes hulladéknak** számítanak, gondoskodjunk megfelelő kezelésükről! A »**műanyag hulladék** égetése tilos (a csövek többsége pl. »**PVC!**).

Tipp: Az építkezéseknél megmaradt, új és bontott anyagok egy része (pl. téglá, cserép, járólapp) értékesíthető (hirdetés útján, kapura kiragasztva, használt építkezési anyagokat forgalmazó telepen, vagy olyan honlapokon, mint a www.nemsitt.hu ill. www.megmaradt.hu; vagy felajánlható pl. pénzünnnyal küszködő állatmenhelyek, építkező civil szervezetek részére. A »**fémeket** vigyük átvevőhöz. A további újrahasználatra alkalmatlan, natúr (vegyi anyaggal nem kezelt) »**famaradék** tüzelőanyagként használható. Aki érdeklődik a környezetkímélőbb építkezési módszerek és lehetőségek iránt, további információkat talál a www.foek.hu/korkep honlapon. Érdekes, környezetkímélő (energiatakarékosság, zaj- és porterhelés csökkentése, levegőtisztítás, »**komposztálás**) lehetőségeket tartogatnak a zöldtetős vagy tetőkeres építési megoldások is (információk: www.zeosz.hu).

FA (PAPÍR ALAPANYAG) Korunk információáramlásra épült fogyasztói társadalma óriási mennyiségű »**papírt** használ el, pedig nem szabadna megfeledezni arról, hogy papírtermékeink többsége fából, növényi rostokból születik. Bár a fák és erdők környezet- és egészségvédelmi szempontból pótolhatatlan „tevékenységeket folytatnak” (oxigéntermelés, CO₂ feldolgozása, szennyező anyagok lekötése, zaj elleni védelem, mikroklíma javítása, talajvédelem stb.), mégis gondatlanul, gyors iramban vágjuk, pusztítjuk világszerte. Egy 50 éves fa 1 év alatt 405 kg szennyező anyagot szűr ki, 50 kg oxigént termel és majd 69 kg CO₂-t dolgoz fel. (További adatok, tények: www.kothalo.hu weboldal „Fák környezeti haszna” c. kiadvány.)

Tipp: Takarékoskodjunk a »**papírral**: csökkentsük, illetve tegyük hatékonyabbá felhasználását (ötletek: www.nullahulladek.hu)! Használjunk »**újrahasznosított papírt!**

Gyűjtjük szelektíven a papírhulladékot otthon és a munkahelyünkön is (intézményi szelektív gyűjtés: www.humusz-recycling.hu). Sok kicsi sokra megy alapon, ültessünk minél több őshonos, éghajlatunkhoz illő fát! Kertben, utcán, játszótéren, intézmények udvarán, bárhol, ahol elegendő hely van a fa további fejlődéséhez. Szervezzünk közösségi akciót: önkormányzattal, iskolákkal, lakóársakkal, zöld szervezetekkel összefogva egyszerre nagyobb terület is fásítható. Nem szabad elfeledkezni az elültetett növények további gondozásáról sem; főként, ami a száraz hónapokban szükséges locsolást illeti! Nyáron adjunk vizet a házunk, munkahelyünk előtt álló közterületi fákknak, bokroknak is. Lásd még »**Fanyesedék**.

FA (TRÓPUSI) A trópusi esőerdők fajgazdagságát egyetlen más élőhely sem múlja felül, a ma élő növények és állatok legalább felének adnak otthont. Társadalmunk azonban nemhogy óvna ezt a pótolhatatlan értéket, de rövid távú gazdasági céloktól vezérelve inkább örületes iramban pusztítja (épület- és tűzifa, használati eszközök, »**bútor**», »**dísz tárgyak**, legeltetés, mezőgazdasági területek). Harminc év alatt az amazonasi esőerdő hatoda tűnt el! Az esőerdők csökkenésével nő a légkör CO₂ tartalma (mely hozzájárul a globális felmelegedéshez), csökken a genetikai sokféleség (ami a fajokat a betegségekkel szemben ellenállóvá teszi), a legkülönbébb életformák pusztulnak ki véglegesen (olyanok is, melyek eddig gyógyíthatatlan betegségek esetleges ellenszereit adhatnák), megváltozik a vízháztartás (ami árvizeket, földcsuszamlást okozhat).

Tipp: Vásárlás előtt tájékozódjunk a faára típusáról, származási helyéről. A leginkább környezetkímélő megoldás a hazai, európai kitermelésű fából készült termékek vásárlása. Kerüljük a trópusi fából (teak, mahagóni stb.) készült dísz tárgyakat, használati eszközöket, bútorokat. Ha a boltban nem tudják biztonsággal igazolni a fa típusát, eredetét, keressünk inkább másik terméket. Ha a faanyag ún. fenntartható erdőgazdálkodású ültetvényről származik, akkor a termék FSC jelzést visel. (Bár idehaza ez sem mondható igazán környezetbarátnak, hiszen a tengerentúlról érkező bútorok – a szállításuk okozta légszennyezés révén – nagyban hozzájárulnak a klímaváltozáshoz.) Az FSC-ről és az esőerdőkről további információk: www.greenpeace.hu „őserdő” kampány.

FAANYAGVÉDŐSZER Lásd »**Veszélyes hulladék**, »**Barkácsolási segédanyagok**.

FAFORGÁCS A »**vegyszerektől mentes fa forgácsa** »**komposztálható**, illetve nagyszerűen hasznosítható mulcsként. Az így kapott, ágyásokra, fák és bokrok köré, virágládákba szórt talajtakaró réteg óvja a földet a kiszáradástól, eróziótól, gátolja a kipárolgást (kevesebb öntözésre van szükség) illetve a gyomosodást. Folyamatos lebomlásával tápanyag utánpótlást biztosít a talajnak; táplálkozó és bűvöletyet madarak, rovarok, kisméltások számára.

Tipp: Kisállattartók (tengerimalac, hörcsög stb.) vagy díszállat-kereskedések szívesen használják a vegyi anyagoktól mentes faanyag forgácsát alomként.

FAGYÁLLÓ FOLYADÉK Lásd »**Veszélyes hulladék.**

FALEVÉL Lásd »**Kerti hulladék, »Avar.**

FANYESEDÉK Lásd »**Kerti hulladék, »Ág.**

FÁRADT OLAJ »**Veszélyes hulladék**, talaj, talajvíz vagy élővíz szennyezést okozhat. Égetésekor többek közt klór és kén keletkezik, melyek súlyos légszennyezést okoznak. Semmilyen körülmények között nem szabad tehát talajra, vízbe, lefolyóba önteni, vagy parkolóban, erdőszéleken stb. hagyni. Gyűjtsük külön (az olajjal szennyezett flakonokat, tárolóedényeket, rongyokat, szűrőket stb. is) és adjuk át ártalmatlanításra lakossági veszélyeshulladék-gyűjtés alkalmával vagy veszélyes hulladék átvonónél. »**Hulladékudvarban** szintén leadható.

Tipp: Az autó olajcseréjét végeztessük szakszervizben. A leadott fáradt olajból erre szakosodott cégek olyan anyagot nyerne ki, mely ipari kenőolajként tovább használható.

FESTÉK »**Nehézfém**tartalmuk miatt csomagolásukkal együtt mind egészségünkre, mind környezetünkre nézve veszélyes anyagok. A vízzel hígítható festékek kevésbé problémásak, mint szerves oldószeres társaik, inkább ezeket használjuk. A festékmарadványok és göngyölegek »**veszélyes hulladékok**, »**hulladékudvarban** vagy lakossági veszélyeshulladék-gyűjtés alkalmával adhatók le...

Tipp: Csak annyi festéket vásároljunk, amennyi feltétlenül szükséges az adott munkához. A maradékot, felesleget ne tartogassuk beszáradásig: ajándékozzuk olyasvalakinek, aki éppen fel tudja használni. A diszperziós festékeket csak desztillált vízzel hígítsuk, így hosszabb ideig eltartható. Az ecsetet munka után rögtön tisztítsuk ki, különben a rászáradó festék használhatatlanná teszi. Az üres vagy beszáradt festékes flakonok, ecsetek szintén veszélyeshulladék-gyűjtőbe valók. Ahol lehet, használjunk vízbázisú festéket.

FESTÉKKAZETTA (NYOMTATÓ, FÉNYMÁSOLÓ) A bennük található »**festék**anyag miatt »**veszélyes hulladék**nek minősülnek, külön gyűjtendőek. Veszélyeshulladék-gyűjtő udvarokban vagy lakossági veszélyeshulladék-gyűjtés alkalmával adhatók le. A vállalatok, irodák kötelesek a náluk keletkező üres kazettákat veszélyes hulladékok ártalmatlanításával foglalkozó cégekhez juttatni.

Tipp: Több hazai cég is felvásárolja a használt festékkazettákat, majd újratölti és eladja azokat. Érdemes ilyen irányú szolgáltatás után érdeklődni (információk: www.humusz.hu GYIK menüpont és www.utantoltes.lap.hu). Csak azokat a típusokat adjuk le hulladékként, melyeket nem lehet újratöltéssel hasznosítani! Intézményi szelektív gyűjtés festékkazettákra is kiterjeszhető (információk: www.humusz-recycling.hu).

FÉMEK Értékes másodnyersanyagok, újrahasznosításukkal sok energia és nyersanyag takarítható meg. Főleg a színesfémekre van kereslet.

Tipp: A háztartásban keletkező fémhulladékot vigyük átvevőhöz, »**hulladékudvarba** vagy lomtalanítás alkalmával elkülönítve, jól látható kupacba rakjuk, hogy a guberálók összedzshessék és feldolgozóhoz juttathassák. Fém konzervdobozos helyett inkább csomagolásmentes szeszgyümölcsöt, zöldséget, vagy (további használatra is alkalmas) befőttes »**üveges** terméket vásároljunk. Fém használati eszközeink legyenek javíthatók, tartósak.

FÉNYCSŐ A régi típusú, kiégett neonszővek (a szolárium fénycsővei is) »**higanyt** és más »**nehézfémeket** tartalmaznak, ezért »**veszélyes hulladék**nak számítanak, gyűjtjük külön.

Tipp: Új fénycső vásárlásakor keressük a higanymentes modelleket, illetve az energiatakarékos változatokat (kompakt fénycsővek). Szelektív gyűjtőpontokat nagyobb barkácsruházakban, hipermarketekben, élelmiszerüzlet hálózatokban találunk. A lakóhelyünkhöz legközelebbi átvevőpont hollétéről a visszagyűjtést szervező Electro-Coord Nonprofit Kft. (www.electro-coord.hu) ad felvilágosítást. További, e-hulladékok begyűjtésével foglalkozó szervezetek: www.elektrowaste.hu, www.okomat.hu. Leadhatók »**hulladékudvarban** is.

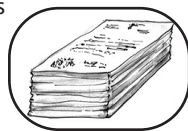
FÉNYMÁSOLÓ Az elavult, de még működőképes gépeket ne dobjuk ki (alkatrészei közül a festék és nehézfém-tartalom miatt egyébként is sok »**veszélyes hulladék**nak számít), hanem ajándékozzuk intézményeknek, iskoláknak, civil szervezeteknek; a működésképteleneket esetleg szervizeknek, ahol megjavítva vagy alkatrészként tovább tudják hasznosítani. A végleg tönkrement darabokat visszaveszik a boltok; szelektív gyűjtőpontok hollétéről pedig a visszagyűjtést szervező Electro-Coord Nonprofit Kft. (www.electro-coord.hu) ad felvilágosítást.

Tipp: Rendszeres karbantartással a gépek élettartama növelhető! A fénymásoló áramot és »**festéket** igényel, »**papír**- illetve »**veszélyes hulladékot** termel: üzemeltessük gazdaságosan és papírtakarékosan. Intézményi szelektív gyűjtés fénymásolókra is kiterjeszhető (információk: www.humusz-recycling.hu). Új gép vásárlásakor keressük az A kategóriás, energiatakarékos változatokat.

FÉNYMÁSOLÓ PAPÍR A hagyományos „fehér” »**papír** előállítása számos környezeti kárt okoz: sok fát kell kivágni, a gyártás jelentős energiahasználatlal és vízszennyezéssel jár, a fehérités pedig környezetre ártalmas klórral történik.

A fehéritéskor keletkező »**dioxinok** és furánok az emberiség legerősebb mérgeiként vannak nyilvántartva. A Greenpeace nemzetközi környezetvédő szervezet adatai szerint az ipar mintegy 2000 vegyületet, »**vegyszert** használ fel a papírgyártáshoz. Az irodákban keletkező hulladék zöme – újrahasznosítható – papír!

Tipp: Takarékoskodjunk a papírral: használjunk belőle minél kevesebbet! (Ötletek: www.nullahulladek.hu)! Használjunk »**újrahasznosított papírt!**

Gyűjtjük szelektíven a papírhulladékot otthon és a munkahelyünkön is (intézményi szelektív gyűjtés: www.humusz-recycling.hu, lakossági szelektív gyűjtőpontok Budapesten: www.fkf.hu). Lásd még: »**Papír**.

FILCTOLL A sima, vizes filcek általában ártalmatlanok. Az alkoholosok viszont komoly problémákat okozhatnak, hiszen szerves »**oldószereket** és tartósítószeret (pl. »**formaldehid**) tartalmazhatnak, melyek használat közben vagy elégetve egészségkárosító hatásúak és a levegőt is szennyezik. Lerakóba kerülve ezek az anyagok kioldódhatnak, talaj- illetve vízszennyezést előidézve. »**Veszélyes hulladék**nek számít. **Tipp:** Filc helyett inkább használjunk lakkozatlan színes »**ceruzát**, zsírkkrétát, vagy ha elkerülhetetlen, akkor oldószer, és formaldehid-mentes (vizes hígítású) filctollat.

FIXÍROLDAT (ELHASZNÁLT) Lásd »**Veszélyes hulladék**.

FOLPACK Egyszer használatos csomagolóanyag, mely – kőolajszármazékból készült műanyagként – a föld nyersanyagkészleteit küldi nagyon rövid úton a kukába. Némelyikük »**PVC** alapú; lágyítókat, illetve vinil-klorid monomert tartalmazhat, mely kioldódva mérgező lehet. Ha a fólia rásimul az ételre, a nagy zsírtartalmú élelmiszerekbe átoldódhatnak ezek az anyagok. Zsíros, meleg ételt ezért ne csomagoljunk fóliába, illetve ne melegítsünk lefóliázva mikrohullámú sütőben.

Tipp: Melegítéskor folpack helyett tányérral fedjük le az ételt, hűtőben történő tároláskor pedig takarjuk be fedővel vagy tegyük fedeles dobozba. Uzsonnát csomagoljunk »**textilszalvétába** vagy fedeles dobozba.

FOLTENZIN Lásd »**Veszélyes hulladék**, » **Barkácsolási segédanyagok**.

FORGÁCS Lásd »**Faforgács**.

FORMALDEHID Színtelen, szúrós szagú gáz, az egyik leggyakrabban használt »**oldószer** és tartósítószer. Károsítja a nyálkahártyát és a tüdőt, ezen kívül allergiát, könnyezést, kötőhártya-gyulladást okozhat. A környezetre és egészségre káros, nagy valószínűséggel rákkeltő.

Tipp: Kerüljük, illetve lehetőségeinkhez mérten helyettesítsük a formaldehidet tartalmazó használati tárgyakat, anyagokat: préselt, ragasztott alapanyagú »**bútorok** (pozdorja, furnér, laminált lap), »**ragasztók**, »**festékek**, »**filctollak**.

FOTÓVEGYSZEREK A használt fotócikkek – előhívó oldatok, fixír, negatívok stb. – káros anyagai (pl. kadmium, cink »**nehézfémek**) a talajba, vizekbe kerülve környezetszennyezést okoznak, ezért »**veszélyes hulladék**nek számítanak.

Tipp: Külön gyűjtendő, „házi” mennyiségben lakossági veszélyeshulladék-gyűjtéskor leadható. Az egymástól eltérő anyagokat tilos összeönteni, tároljuk mindig eredeti csomagolásban, illetve külön gyűjtőedényben.

FŰ A lenyírt fű felhasználható talajtakarásra (a mulcsozás gátolja a gyomok növekedését, a talaj kiszáradását, a talajszerkezet romlását, a lebomló mulcsréteg szerves anyaggal látja el a termőföldet stb.), ill. »**komposzt**álható. Ha túl nagy mennyiségben tesszük egyszerre a komposztra, akkor a fű – magas nedvességtartalma miatt – kellemetlen szagot árasztva rohadásnak indul, bepenészedik. Ez elkerülhető, ha egyszerre mindig csak egy kis adag lenyírt fűvet keverünk a komposztba; a maradékot némileg kiszárítjuk a napon (szétterítve, átfogatva), hogy veszítsen nedvességtartalmából, és csak ezt követően keverjük a komposzthoz. A száraz fűből egyébként érdemes mindig tartalékolni is néhány kupacnyit, hogy a nyári hónapokban a komposztra kerülő gyümölcsöt és zöldséget be tudjuk takarni egy-egy maréknyival – ezzel elkerülhetővé válik a muslicák tömeges megjelenése. Nagyobb mennyiségű fűnyesedéket úgy tudunk egyszerre a komposztra tenni, ha előbb száraz anyaggal vegyítjük (»**fanyesedék**; szalma; ősszel félretett »**avar**; »**vegy-szerekkel** vagy festékekkel nem kezelt fa »**forgácsa**). Lásd még »**Kerti hulladék**.

GYERMEKRUHA Lásd »**Ruházat**.

GYORSÉTTERMI HULLADÉKOK A gyorséttermek (pl. McDonald's) és ételkiszárlító (pl. Food Express) hálózatok legtöbbje eldobható csomagolásokkal dolgozik. Az ételek és italok burkolóanyagai mellett szemétként kerülnek az egyszer használatos »**műanyag** evőeszközök is. Kerüljük az ilyen szolgáltatásokat!

Tipp: A jelentős hulladékmennyiséget termelő drága, ugyanakkor alacsony tápértékkel bíró, magas só- és szénhidráttartalmú gyorséttermi pótételek helyett táplálkozunk egészségesen és használjunk hagyományos evőeszközöket, tányérokat. A témával kapcsolatos érdekes olvasmány lehet Eric Schlosser "A megegetett társadalom – hogyan fizetsz rá a hamburgerre?" című könyve (HVG Kiadó, 2003). A házhoz szállított, eldobó csomagolású ételek nem csak tetemes mennyiségű szemetet jelentenek, de hozzájárulnak az amúgy is komolyan szennyezett városi levegő további romlásához.

GYÓGYSZER A lejárt szavatosságú gyógyszer »**veszélyes hulladék**nak számít, ezért patikákban (2005.12.01-től kötelező náluk a visszavétel) vagy veszélyeshulladék-gyűjtéskor kell leadni. Háztartási szeméttel kidobni, lefolyóba önteni tilos. »**Hulladéklerakó**ba kerülve kémiai hatóanyagai reakcióba léphetnek más kemikáliákkal, anyagokkal, s a talajvízbe oldódva súlyos mérgezéseket idézhetnek elő mind az élővilágban, mind pedig a táplálékláncon keresztül az emberi szervezetben.

Tipp: Hazánkban számos helyen még nincs »**szennyvíztisztítás**, így az élővizekbe eredetett szennyvízzel kikerülnek azok a (gyógyszerekből származó) stabil molekulák is, melyek szervezetünkben távoznak – károsítva az élővilágot és egészségünket. Csak elkerülhetetlen esetekben használjunk gyógyszert. Kisebb problémák alkalmával először természetes gyógymódokkal, gyógynövényekkel, kivonatokkal, teákkal és kenőcsökkel próbálkozunk.

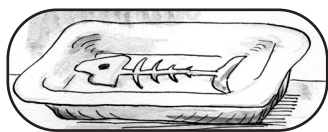
Feleslegesen ne raktározzunk: gyógyszert csak akkor váltsunk ki, vásároljunk a patikában, ha előtte megbizonyosodtunk róla, hogy otthoni készletünkől hiányzik a keresett készítmény. Ajánlott irodalom: „Halál a konyhában – Gyógyszerek és »vegy-szerek a táplálékunkban“ (Kétezeregy Kiadó, 2006). A gyógyszerek visszagyűjtéséről a www.recyclomed.hu oldalon található információ.

GYÜMÖLCS (ROMLOTT, HÉJ, MARADÉK) A gyümölcsfélések nagyüzemi termelése és tárolása során rengeteg »**vegyyszer** kerül felhasználásra, majd a finomságok a boltokban néhány réteg »**műanyag** csomagolóréteget is kapnak.

Tipp: Vásároljunk inkább piacon! Keressük a vegyszer nélkül előállított biogyümölcsöket, környékbeli östermelők áruit. (Vidéki és budapesti »**bioboltok**, ökopiacok címei: www.biopiac.net Vegyszermentes, biotermékek házhoz szállítása: www.nyitottkert.hu.) A szezonális, hazai gyümölcsök előállítása kisebb vegyszerhasználattal (ellenállóbb fajták), légszennyezéssel (szállítás) jár. Minderről több információ: www.kothalo.hu honlapon található „Válassz a hazai gyümölcsöt!” c. kiadványban. Igyekezzünk kiiktatni a csomagolóanyagokat: feleslegesen ne fogadjunk el zacskót, a szupermarket árazó gépe által kiadott cédulát is lehet bizonyos esetekben közvetlenül a megvásárolt gyümölcsre ragasztani. A romlott gyümölcs, maradék, héj »**komposztálható** vagy télen madáretetésre használható! Közele kisállat-kereskedésekbe vagy állattartókhoz is beadható a rosszabb állapotú zöldség, gyümölcs, ha az etetésére még felhasználható. Lásd még »**Konyhai hulladék**.

HABOSÍTOTT (HUNGAROCELL) TÁLCA Polisztirolból (PS) készül. Gyártási alapanyagai a benzol, az etil benzol és a sztírol veszélyes mérég. A sztírol maradványai a szervezetbe jutva mérgező vegyületté alakulnak, mely gátolja a sejtosztódást,

károsítja a vesét, a májat és növeli a mutációk létrejöttének esélyét is. A legtöbb szerves »oldószer megtámadja és a fényre is érzékeny. Lásd még »**Műanyag** és »**HCFC**.

Tipp: Ne vásároljunk polisztirolba csomagolt termékeket, hiszen a tálca előállítása és hulladékká válása is környezetkárosító. Minden áruféleség (hús, sütemény, gyümölcs stb.) kapható tálca-mentes változatban is!

HAJTÓGÁZOS (AEROSZOLOS) PALACKOK Dezodorok, légfriessítők, hajlakkok, borotvahabok, tisztítószeresek, gyógyászati készítmények, festékek kaphatók ilyen kiserelésben. Ezek a palackok sokáig »**CFC** hajtógázzal működtek, mely nagymértékben felelős az ózonréteg elvékonyodásáért. A földfelszínen kiengedett CFC származékok ugyanis 10-15 év alatt érik el az ózonréteget, ahol az ibolyántúli sugárzás eredményeképpen klórgyökök hasadnak le róluk. A klórgyökök hatása szintén évtizedekben mérhető, ez idő alatt akár százezer ózonmolekulát is elpusztíthatnak. Időközben már a freon kiváltására bevezetett dinitrogenoxidról, lágy freonokról (»**HCFC**), propán-butánról (!) is kiderült, hogy hasonló problémákat okoznak

(üvegházhatás, felmelegedés fokozása). Érdeemes tudni, hogy a flakonokban 90 százalék hajtó- s mindössze 10 százalék hatóanyag található. Mivel az aeroszolos palackok újratöltésre, újrafeldolgozásra nem alkalmasak, alapanyaguk és az elkészítésükre fordított energia egyaránt a szemétkben végzik. A »**vegyszerekkel**«, »**illatosítókkal**«, »**tisztítószerekkel**«, »**festékekkel** szigetelő habokkal stb. teli vagy félig telt palackok »**veszélyes hulladékok!**

Tipp: Lehetőleg kerüljük a hajtógázos kiszereleéseket, helyettük használjunk újratölthető (pl. tisztítószerek), pumpás vagy golyós (pl. dezodorok, lakkok) terméket. Illatosítónak vásároljunk vagy készítsünk potpourrit (illatosított szárított növény), használjunk szárított levendulát, természetes illóolajat.

HAMU Kis mennyiségben »**komposztra** lehet rakni, de kizárólag olyat, mely festék- és vegyszermentes, kezeletlen »**fa**, lomb, szalma, széna égetéséből származik.

Tipp: A nyílttéri égetést minden lehetséges alkalommal kerüljük, hiszen összes válfaja (CO₂ és egyéb vegyületek képződése révén) az üvegházhatás növeléséhez járul hozzá. A – főként kertes övezeti – háztartásokban termelődő hulladék jelentős része szerves, azaz komposztálható vagy talajtakarásra használható, égetni tehát felesleges! Lásd még »**Ág**«, »**Avar**«, »**Kerti hulladék**».

HÁZTARTÁSI GÉPEK A feleslegessé vált darabokat megpróbálhatjuk eladni, elajándékozni. A hibásakat lehetőség szerint javíttassuk meg. Ha végleg tönkrement, ajánljuk fel szerviznek (alkatrészként) vagy vigyük hulladékudvarba, adjuk le elektronikai hulladékok gyűjtésekor, új gép vásárlásakor a boltban. Új gép vásárlásakor válasszuk az energiatakarékos, „A” kategóriás modelleket.

Tipp: Ha felesleges gépeinket eladni, elajándékozni vagy a rosszakat javíttatni szeretnénk – ahelyett, hogy rögtön a kukába dobnánk – nézzük át a www.humusz.hu adatbázisait a "Szolgáltatások" menüpont alatt. Szelektív gyűjtőpontok hollétéről és lakossági gyűjtések időpontjáról a visszagyűjtést szervező Electro-Coord Nonprofit Kft. (www.electro-coord.hu) ad felvilágosítást. További, e-hulladékok begyűjtésével foglalkozó szervezetek: www.elektrowaste.hu, www.okomat.hu.

HCFC A lágy freonok rövidítése. Kevésbé bontják az ózont, az üvegházhatás fokozásában azonban nagy szerepük van. A »**CFC** helyett használják hajtógázként, »**műanyag** habosítóként, hűtőközegként és polisztirolgyártáshoz.

Tipp: Lehetőség szerint kerüljük az ilyen készítményeket. Válasszunk pumpás, golyós termékeket, a polisztirol és a habosított szigetelők helyett pedig keressünk természetes alapanyagú (nád, parafa, növényi rost stb.) szigetelőket. Ne vásároljunk polisztirol tálcán csomagolt élelmiszert.

HIBAJAVÍTÓ FESTÉK Az ecetes javító»festékek»oldószere 1,1,1-triklór-etánt tartalmazhat, ami idegméreg, illetve az ózonréteget is pusztítja.

Tipp: Az elrontott részeket egyszerűen tegyük zárójelbe, vagy – ha feltétlenül szükséges – használjunk vizes hígítású javítófestéket, esetleg „száraz” kihúzóat.

HIGANY Lásd »Nehézfémek és »Veszélyes hulladék.

HÍGÍTÓ Lásd »Oldószerek, »Veszélyes hulladék, »Barkácsolási segédanyagok.

HULLADÉKGYŰJTŐ SZIGET A háztartásokban keletkező, hasznosításra alkalmas hulladékok fajtánkénti begyűjtése a lakóterület forgalmasabb részein kialakított gyűjtőhelyeken. A gyűjtés folyamatosan történik a kihelyezett edényzetben, melynek rendszeres ürítése (központi begyűjtése, majd hasznosítása) a közszolgáltató feladata.

Tipp: Információk a fővárosi hulladékgyűjtő szigetekről: www.fkf.hu. Más településeken keresse a szolgáltatót! Hulladékmegelőzési ötletek: www.nullahulladek.hu és www.tudatosvasarlo.hu.

HULLADÉKUDVAR Külön ebből a célból kialakított zárt létesítmény a lakosságnál keletkező egyes hulladékfajták elkülönített begyűjtésére. A hulladékgyűjtő udvarokra történő beszállítással a lakosság ingyenesen helyezheti el a háztartásában keletkezett hulladékokat. Itt háztartási veszélyes hulladék is leadható.

Tipp: A fővárosi hulladékgyűjtő szigetekről információk: www.fkf.hu. Más településeken keresse a szolgáltatót! Hulladékmegelőzési ötletek: www.nullahulladek.hu és www.tudatosvasarlo.hu.

HULLADÉKLERAKÓ (SZILÁRD, TELEPÜLÉSI) Meghatározott háztartási és annak minősülő (pl. intézményi) nem »veszélyes hulladék»ok tartós, rendezett földfelszíni elhelyezésére szolgáló, előírt műszaki védelemmel ellátott létesítmény. A Magyarországon napjainkig üzemelt települési hulladéklerakónak csak elenyésző százaléka felelt meg az alapvető környezetvédelmi és közegészségügyi követelményeknek. A műszaki védelem nélkül, gyakran vízjárta területen épült szeméttelpek nagy része veszélyes hulladékokkal is terhelt, és várhatóan hosszú évtizedekig állandó problémát, veszélyt jelentenek majd a környékbeli lakosság és élővilág számára. A valódi környezetkímélő megoldást a hulladékproblémára a »megelőzés» jelenti.

Tipp: Hulladékmegelőzési ötletek: www.nullahulladek.hu és www.tudatosvasarlo.hu.

HULLADÉKÉGETÉS A háztartási hulladékok elégetése több szempontból is az egyik legrosszabb hulladékkezelési mód. Az égetés során az egészségkárosító, légszennyező anyagok mellett salakanyagok is keletkeznek – ezek »hulladéklerakóra» kerülnek.

A hulladékégetés nem ösztönöz hulladékcsökkentésre, mert azt a látszatot kelti, hogy a hulladékok elégetésével a hulladékproblémát korszerűen megoldottuk. Az elégetett hulladékkal együtt elvész a termék előállítására fordított alapanyag és energia is; míg ugyanezek az újrahasználatlaltal/újrahasznosítással „kimenthető” lennének. A hulladékégetés nem ösztönöz hulladékcsökkentésre, mert azt a látszatot kelti, hogy a hulladékok elégetésével a hulladékproblémát korszerűen megoldottuk. Ráadásul újabb hulladékégetők építése az újrahasznosító háttérpar kiépítésétől és támogatásától veszi el az anyagi forrásokat, illetve feldolgozható hulladékot von el tőle. Az égetők felépítése és működtetése legalább többbe kerül, mint a valódi hulladékcsökkentő programok elindítása. A valódi környezetkímélő megoldást a hulladékproblémára a »**megelőzés**» jelenti. **Tipp:** További információk, hírek, kiadványok, érdekességek a HuMuSz www.piromania.info honlapján. Hulladékmegelőzési ötletek: www.nullahulladek.hu és www.tudatosvasarlo.hu.

HŐMÉRŐ »Higanytartalma miatt »**veszélyes hulladék**»nak számít, külön gyűjtendő. **Tipp:** Leadható lakossági veszélyeshulladék-gyűjtések alkalmával.

HŰTŐSZEKRENY A még használatban lévő régi hűtők időzített bombaként működnek. Ezeket ugyanis még »**freonnal**» töltötték fel, ez a gáz pedig az ózonpajzs elvékonyodásáért felelős. A régi berendezések hűtőközegét tilos a levegőbe engedni! A még működő, de feleslegessé vált darabokat próbáljuk eladni, elajándékozni (családsegítő szolgálatok, civil szervezetek stb.) vagy szerelőnek adni, aki alkatrészként még hasznosíthatja. A javíthatatlan darabok leadhatók »**hulladékudvarok**»ban vagy elektronikai hulladékok gyűjtésekor. Lásd még »**Háztartási gépek**».

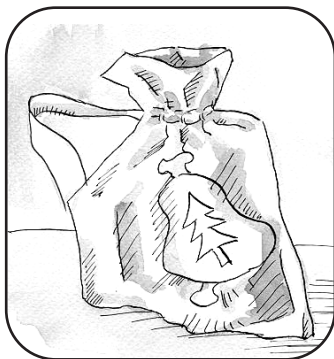
Tipp: A hűtőt olvasszuk le rendszeresen, soha ne legyen rajta 5 mm-nél vastagabb jégréteg, így energiát spórol, és élettartama is növekszik: 1 centiméteres jégréteg 75 %-kal növeli az energiafogyasztást! Ne tegyük fűtőtest mellé vagy napsütötte helyre: 1 C fok külső hőmérsékletnövekedés kb. 4 százalékkal emeli a berendezés áramfogyasztását. Új gép vásárlásakor részesítsük előnyben az „A” kategóriás, alacsony energiaigényű modelleket. Szelektív gyűjtőpontok hollétéről és lakossági gyűjtések időpontjáról a visszagyűjtést szervező Electro-Coord Nonprofit Kft. (www.electro-coord.hu) ad felvilágosítást. További, e-hulladékok begyűjtésével foglalkozó szervezetek: www.elektrowaste.hu, www.okomat.hu.

HYPO »**Veszélyes hulladék**. Élővízbe, talajba kerülve súlyosan károsítja az élővilágot, s mivel a hazai »**szennyvizek**» jó részét még mindig tisztítatlanul engedik a folyókba, ez az anyag is akadály nélkül jut ki a természetbe.

Tipp: Igyekezzünk kerülni használatát! Alkalmazzunk alternatív, természetes tisztítószereket (citromsav, ecet, mosószóda stb.). Érdekességek az alternatívákról, beszerezhetőség: www.zoldbolt.hu.

ILLATOSÍTÓ Általában környezetkárosító »**hajtógázos palack**ban vagy elemes változatban kaphatóak. Környezetkímélőbb a pumpás változat, de lehet szellőztetni, vagy használhatunk szárított levendulát, potpourri-t is. Mindenképp kerülendő a hálózati áramforrásról működtetett párologtató illatosító, ami felesleges hulladéktermeléssel (»**műanyag**, »**elektronikai hulladék**) és energiapazarlással(!) jár. A WC-kagylóba akasztható illatosítók, »**tisztítószer**ek mesterséges »**festék-** és illatanyagokat tartalmaznak, melyekkel feleslegesen terheljük vizeinket.

Tipp: Egy szál meggyújtott gyufa vagy gyertya is szagtalanítja a WC-t. A potpourri boltokban kapható, de készülhet csomagolásmentesen házilag is: a természetes illóolajokkal átitatott szárított virágszirom kerülhet – régi levendula zsákocskák mintájára – saját készítésű »**textil** zsákocskába vagy egyszerűen tálkába, kosárába. Végleg elhasználódva a potpourri (ha nincs festékkel, színezőanyaggal kezelve) »**komposzt**dombra tehető.

INFORMATIKAI ESZKÖZ Lásd »**Elektronikai eszközök**.

IRODASZEREK Az irodaszerek beszerzésekor is gondoljunk a környezetvédelemre, ezen is sok múlik! Ha nem mi vásárolunk, próbáljunk meg beszélni azzal a munkatárssal, akire ez a feladat hárul vagy javaslatot tenni a vezetőségnek. **Tipp:** Részesítsük előnyben a természetes anyagból készült, tartós, újrahasznosítható irodaszereket, pl. »**fa** vagy »**karton** irattartó papucs; fa vonalzó; »**fém** hegyező; bőr »**táska**; »**papírdosszié**; »**újrapapír** borítékok és fénymásoló lapok; fa vagy fonott tároló dobozok, kosarak. Ha elkerülhetetlen a »**műanyag termék** használata, semmiképp ne legyen »**PVC!** Az írószerek legyenek többször használatosak (cserélhető betét); a »**ceruza** natúr burkolatú. Az irodaszerekben legyen minél kevesebb »**vegyszer**. Az íródagépek legyenek tartósak, energiatakarékosak; élettartamuk rendszeres tisztítással, karbantartással növelhető. »**Bútoraink** is lehetőleg természetes, újrahasznosítható anyagúak legyenek; kerüljük a trópusi fából készült darabokat! Környezetbarát irodaszerek elérhetők itt: www.zoldbolt.hu, www.zoldiroda.hu.

ISKOLAI FÜZETEK A betelt füzeteket dobjuk »**papírgyűjtő konténer**be, vagy adjuk le papírgyűjtés alkalmával. Keressük, használjuk az »**újrahasznosított papír**ból készült változatokat.

Tipp: Az év végi füzetekből kidobás előtt tépjük ki és használtsuk (rajz- vagy jegyzetlapként) az üres oldalakat. A felsőoktatásban füzet gyanánt használhatunk lejárt osztályi naptárakat is (hátsó oldalai általában üresek) vagy helyettesíthetjük a füzetet fél oldalán már elhasznált, jegyzetelésre alkalmas papírlapokkal is. Újrapapír iskolai füzetek, órarend és faceruzaák elérhetők a www.humusz.hu oldalon a HuMuSz Bolt menüpontja alatt.

ITALOS DOBOZOK Lásd »Alumínium és »Kombinált italos dobozok.

IZZÓ Lásd »Energiaakarékos izzó és »Fénycső.

JÁTÉKOK A manapság vásárolható játékok többsége »**műanyag**ból (leginkább fröccsöntött, tehát pótolható vagy javítható alkotóelemek nélkül) készül, ráadásul sokszor elektronikus alkatrészeket is tartalmaz. E két tulajdonság több szempontból is problémát jelent: egyrészt a játékszerek hamar tönkremennek, és a szemétkerülnek (ami felesleges pénz és anyagpazarlással jár); másfelől az elektronikus részek, illetve a robotok, autók stb. működéséhez használt »**elemek** »**veszélyes hulladéknak** számítanak. Lásd még »**Elektronikai eszközök**.
Tipp: Legjobb az – apróságokkal együtt – otthon elkészített játékszer. Jó megoldás a természetes anyagokból (»**fa**, »**textil**, »**fém**) gyártott, tartós, javítható, hazai játékok beszerzése is. Nem kell feltétlenül új játékot venni: a családban, ismerősi körben vagy iskolában, művelődési házban szervezett börszén csereberélt, továbbadott darabok több gyereket is kiszolgálnak. A megunt, kinőtt, de még használható játékszereket elajándékozhatjuk ismerősöknek, karitatív szervezeteknek, gyermekkórháznak, óvodáknak, családsegítő központoknak. Kerüljük a »**PVC** játékokat! Lásd még »**Cipős doboz** és »**Kupak**.

KARÁCSONYFA A hazai karácsonyfák túlnyomó többsége »**komposztálás** helyett »**hulladéklerakón** vagy »**hulladékégetőben** végzi. Aki nem szeretne hozzájárulni a túlzott kitermeléshez és hulladékképződéshez, az ünnepelhet gyökeres fenyőfával, díszítse a kertben álló fenyőt, vagy tegyen vázába pár ágat – jelképesen. A szobában (maximum 10-15 napig) megfelelően tartott (rendszeresen öntözött, hőforrástól távol állított, a talaj menti fagyok végéig védett, de hűvös helyen tárolt) fákat tavasszal kertekbe, iskolákba, telkekre lehet kiültetni, így a növények életben maradnak.

Tipp: A lakás és a fenyő szépítésére válasszunk természetes anyagokból (»**textil**, szalma, vessző, gyékény, agyag, »**üveg**, termések stb.) készült díszeket.

KARTON A papírgyarak kedvelt másodnyersanyaga. Újrahasználható, újrahasznosítható. Átvevőknél, »**hulladékudvarokban** adható le vagy szelektív gyűjtőkonténerekbe helyezhető. Lásd még »**Papír**.

Tipp: Fővárosi szelektív gyűjtőpontok: www.fkf.hu Intézményi papírgyűjtés: www.humusz-recycling.hu. Papírtakarékossági ötletek: www.nullahulladek.hu.

KAZETTA (VIDEÓ-, HANG-) A feleslegessé vált, jó állapotú, eredeti műsoros (ismeretterjesztő) kazettákat szívesen fogadják könyvtárak, családsegítő szolgálatok vagy börszéken adhatók/ajándékozhatók el.

Tipp: Feleslegessé vált, üres hangkazettákat, vakokat segítő szervezeteknek ajánlhatunk fel „hangoskönyvek” készítéséhez.

KENYÉR (SZÁRAZ) A száraz kenyeret ledarálhatjuk prézlinek, vagy odaadhatjuk állattartó ismerősnek, horgásznak, kisállat-kereskedésnek, állatmenhelyeknek. Kisebb mennyiségben »**komposztdombra** tehető.

Tipp: *Igyekezzünk annyi kenyeret vásárolni, amennyi a család napi szükséglete, így nem keletkezik kidobandó felesleg. A fejlett országokban pazarló módon elképesztő mennyiségű élelmiszert dobunk a szemétkbe!*

KERÉKPÁR A kiöregedett, de még használható biciklik jutányos áron eladhatók, vagy ismerősöknek, családsegítő szolgálatoknak, óvodáknak, gyerektáboroknak ajándékozhatók. A rosszabb darabok alkatrészként szervizeknek illetve felújítással foglalkozó civil szervezeteknek adhatók, vagy legrosszabb esetben »**fémhulladékként** adhatók el/le fémátvevőknél.

Tipp: *Érdemes ellátogatni a www.bicaj.hu honlapra (adásvétel, használt kerékpárok.). Szívesen fogad kerékpárokat a budapesti Bringakonyha is (www.bikekitchen.hu): ez a szervezet megjavítja a rossz kerékpárokat, majd rászorulóknak ajándékozza azokat. További lehetőség az „ingyen adom” típusú levelezőlistákon történő elajándékozás (pl: <http://groups.yahoo.com/group/budapest-minden ingyen/>).*

KERTI HULLADÉK Kertünkben sok szerves anyag válik évről évre hulladékká: »**ágak**, gallyak, »**fű**, »**avar**, elhalt növényi maradványok. Ha mindezeket elégetjük vagy a kukába dobjuk, értékes anyagokat semmisítünk meg, illetve vonunk ki a természetes körforgásból; ráadásul pl. az égetéssel jelentős mennyiségű, üvegházhatást fokozó CO₂ kerül a levegőbe. A zsákokba csomagolt zöldhulladék elszállítása jelentős légszennyezéssel jár. A legjobb megoldás, ha a kertünkben keletkező szerves hulladékot mi magunk, helyben »**komposztáljuk**. A komposztálás során keletkező humusz kiváló talajjavító: rengeteg ásványi anyagot tartalmaz, melyre a földnek és növényzetnek nagy szüksége van.

Tipp: *Hagyhatunk egy-egy kupac gallyat, farakást a kert valamelyik eldugottabb sarkában, sok hasznos kerti segítő társ talál bennük búvóhelyre. Ezek a lakók (rovarok, gyíkok, madarak, sünök) pusztítják a növények kártevőit, hozzájárulva a »**vegyszermentes** gazdálkodás sikeréhez. A levágott »**fű** vagy apróra vágott gally talajtakaró réteggént bokrok alá, virágok közé, cserepes kerti növények földjére is szórható: óvják a talajt a kiszáradástól (ezáltal kevesebbet kell locsolni), és folyamatos lebomlásukkal tápanyagot juttatnak vissza a természetes körforgásba. Lehetőség szerint csatlakozzunk civil szervezetek vagy önkormányzatok által meghirdetett komposztprogramokhoz.*

KERTI SZERSZÁMOK Kertes házban bármikor szükség lehet rájuk. A felesleges darabokat ajándékozzuk kertészkedő ismerősöknek, óvodáknak, iskoláknak, kertészeteknek.

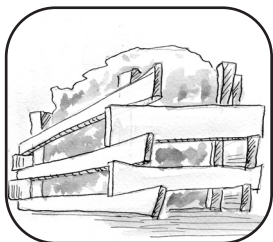
KÉPESLAP A kereskedelmi kínálatban több változatuk is létezik. A legproblémásabb a zenélő képeslap vásárlása, ami nem csak »papír-, de »veszélyes hulladékot (gomb»elem) is eredményez. Lehetőleg kerüljük a »celofán csomagolásba bújtatott darabokat és a fóliázott felületűeket, ezeket a színes (»festékes) képre préselt »műanyagréteg miatt nehéz feldolgozni. Legjobb az »újrahasznosított papírból (barna vagy sárgás színű) készült üdvözlőlap.

Tipp: Olcsó, ötletes megoldás a saját készítésű képeslap. A keményebb, kartonszerű hulladék- vagy maradék papír egyik oldalára vidám rajzok, kivágott és felragasztott képek, díszpapír darabkák kerülhetnek, a másikat a címezéssel és az üzenettel lehet ellátni. Kreatív játéklehetőség a család apraja-nagyja számára.

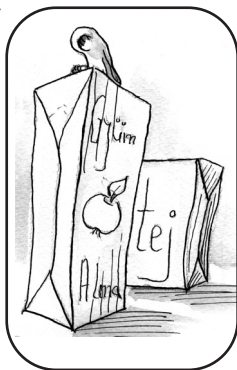
KOMBINÁLT ITALOS DOBOZ Minthogy igen nagy számban fordul elő a háztartásokban, egyszeri felhasználásukhoz mérten gyártásuk túlzott környezeti terheléssel és energiafelhasználással jár, hasznosításuk pedig nem kifejezetten gazdaságos. A tévesen italos „karton- vagy „papírdoboz” néven is emlegetett csomagolóanyag valójában 5-7 összepréselt rétegből (»papír, »műanyag, »alumínium) áll. A hazánkban gyűjtött italos dobozokat külföldi hasznosítóhoz szállítják, jelentős lég- illetve zajszennyezést okozva az utaztatással. A hasznosítás sok esetben csak a doboz papír rétegét érinti (magas hőfokra melegített vízzel áztatják le, majd visszaforgatják a papírgyártásba), az alumínium és műanyag részeket elégetik.

Tipp: Kerüljük a kombinált italos dobozt, használatuk maximum (!) utazásnál indokolt. Helyette lehetőség szerint betétdíjas üvegű kiszereleket, zacskós vagy kimért tejet (piaconon kapható!) vásároljunk, vagy készítsünk odahaza szörpöt, gyümölcslevet befőzéssel, gyümölcscentrifugával. Kirándulás, utazás alkalmával vigyünk magunkkal kulacsot, újratöltött palackot vagy termoszt, melyben az alkalomtól függően hideg és meleg italt is tárolhatunk!

K

KOMPOSZT A háztartásokban keletkező hulladékok min. egyharmadát(!) szerves anyagok (»kerti- és »konyhai hulladék) teszik ki. Ezek az ún. zöld vagy szerves hulladékok – azaz „zöld javak” – összegyűjtve komposztálhatók, a komposztálással nyert, ásványi anyagokban igen gazdag humusz pedig trágyázásra, talajjavításra kitűnően alkalmas. Ezzel az eljárással nemcsak műtrágya és egyéb »vegyzerek használatát spórolhatjuk meg, de segítségével csökkenthetjük keletkező hulladék mennyiségét, a »hulladékégetők és »hulladéklerakók okozta levegőszennyezést, továbbá értékes nyersanyagot juttathatunk vissza a természetes körforgásba.

Ha a lerakókba kevesebb szerves hulladék kerül, csökken a szemétbánya metán (üvegházhatást fokozó gáz) kibocsátása is.

Tipp: Házi komposztálással kapcsolatos gyakorlati tudnivalók, hazai és külföldi példák, hírek, kiadványok, felvilágosítás a www.komposztalj.hu weboldalon. Szakmai segítségnyújtás társasházaknak, önkormányzatoknak: www.szike.eu. Ha lehetőségünk nyílik rá, csatlakozzunk civil szervezetek, önkormányzatok által meghirdetett házi komposztálási programokhoz. Lombkomposztálás közterületeken is(!) szervezhető, információk, szakmai segítség: www.humusz.hu és www.szike.eu.

KONZERVDOBOZ Alapanyaguk legtöbbször kis értékű fehér bádóg, a »fémátvevők körében nem kedvelt. Viszonylag kis súlyuk és nagy térfogatuk miatt gazdaságtalan szállításuk és újrahasznosításuk. Konzervet csak akkor érdemes venni, ha elkerülhetetlenül szükséges a bennük lévő élelmiszer hosszú, hűtésmentes tárolása (pl. utazás).

Tipp: Vásároljunk friss élelmiszert a boltban, csomagolásmentes zöldséget és gyümölcsöt a piacon, környékbeli gazdálkodóktól, vagy végső esetben keressük a befőtt »üveges kiszerezéseket (zöldség, gyümölcs stb.). A konzervdobozokat egyes városokban a »szelektív gyűjtőszigetek, »hulladékudvarok is fogadják.

KONYHAI HULLADÉK A konyhában keletkező hulladék többsége szerves anyag, tehát »komposztálható. Ilyen a zöldségek, gyümölcsök héja és maradéka, teafű, kávézacc, tojáshéj, »kenyér, de még a festetlen »papír (törülköző, szalvéta, szakadt vagy elszennyeződött »tojáskarton) és gyufa is rákerülhet a komposztra.

Tipp: Tartsunk a konyhában egy tálat vagy kisebb fedeles vödört, dobozt, amibe a konyhai szerves hulladékot adagoljuk; így elegendő csak a nap végén kimenni a komposzt halomhoz. Főtt ételt ne tegyünk a komposztba, mert vonzza a kisállatokat, legyeket stb.! További információk a komposztra való, ill. nem való hulladékokról a www.komposztalj.hu weblapon.

KOORDINÁLÓ SZERVEZETEK Ezek a szervezetek 2003 óta működnek, feladatuk a hulladékbegyűjtés és -hasznosítás koordinálása úgy, hogy a szervezetnek abból nem származhat haszna. A szervezetek alapítói azonban azok a gyártók, akiket az ún. gyártói felelősség terhel azért, mert környezetszennyező termékeket állítanak elő (pl. elektronikai cikkek, akkumulátor, gumibroncs, csomagolás, reklámhordozó papírok). A törvény előírja ezeknek a vállalatoknak, hogy vagy termékdíjat kell fizetniük kompenzációként, vagy a gondoskodnak az általuk termelt termékek elhasználása révén keletkező hulladékok igen kis részének visszagyűjtéséről és hasznosításáról. A termékdíj alól részleges vagy teljes mentességet szerezhetnek tehát úgy, ha a hulladék kb. felét hasznosítják. A koordináló szervezetek tevékenysége tehát lényeges, de a szervezetek tehát nevük ellenére üzleti megfontolások mentén működnek, és a környezet védelme csak másodlagos szempont számukra.

KOSÁR Tartós, természetes alapanyagú, környezetkímélő megoldás bevásárlásokhoz. Használatával elkerülhető a »**műanyag** szatyrok igénybevétele. Keressük a hazai (fűzből, venyigéből font) darabokat a szállítás okozta légszennyezés miatt kevésbé környezetkímélő távol-keleti változatok helyett. Lásd még:

»**Szatyor.**

Tipp: A kiöregedett, meggyengült, öreg kosarak tovább használhatók, ha a kertben, teraszon cserepes növényeket helyezünk el bennük: érdekes, szép díszítő elemekké válnak. A végleg tönkrement, lakkozatlan változatok összetörve »**komposztra** tehetőek.

KOZMETIKAI SZEREK Vásárláskor ne a reklámok sugalmazásának engedjük, hanem olvassuk el a tégelyeken, tubusokon feltüntetett információkat. Igyekezzünk olyan termékeket választani, melyek a lehető legkevesebb »**vegyszer** tartalmazza, és nem tesztelték állatokon (utóbbit általában jelölik a csomagoláson). Számos gyógynövény- és »**biobolt**ban kapható természetes, növényi alapanyagokból készült kozmetikum. Akárcsak a »**gyógyszerek**, a kozmetikumok kémiai ható- és színezőanyagai is mérgezővé válhatnak más kemikáliákkal keveredve, ezért a lejárt szavatosságú kozmetikai szerek »**veszélyes hulladék**nek számítanak. »**Műanyag** csomagolás helyett jobb az újrahasznosítható »**üveg**.

Tipp: Kizárólag növényi alapanyagú kozmetikumok biztos lelőhelyei a bioboltok (címek: www.biopiac.net). Könczey - S. Nagy „Zöldköznapi Kalauz” című könyvében megadott receptek alapján otthon is készíthetünk krémeket. Néhány kozmetikában szívesen kevernek krémet az otthonról vitt tégelybe. Olyan cégek listája, melyek nem tesztelik termékeiket állatokon a www.fauna.hu honlapon az Életmód rovatban található.

KÖLCSÖNZÉS Ritkán használt háztartási kisgépeket, berendezéseket (pl. kerti- és szerszámgépek, tisztítóberendezések) vásárlás helyett környezetkímélőbb – a fajlagos környezetterhelés eloszlásának szempontjából – és olcsóbb alkalomszerűen bérbé venni vagy ismerősöktől kölcsön kérni.

KÖNYV A könyv mindig is nagy kincs volt, ráadásul elkészítésükhöz – többnyire – »**fa** kivágására van szükség. A feleslegessé vált darabokat ne dobjuk ki, hanem vigyük antikváriumba, vagy ajándékozzuk el, pl. könyvtáraknak, idősök otthonának. A mesekönyveket szívesen fogadják az óvodák, bölcsődék is. Az iskolai tankönyveket sem kell minden évben megvásárolni: ha lehet – ismerősökkel, tanárokkal, diáktársakkal összefogva – adjuk át a könyveket a másik évfolyam osztályainak. A végképp használhatatlan darabok sem kukába, hanem »**papírgyűjtő** konténerbe valók.

Tipp: Könyvet – új helyett – vásároljunk antikváriumban, vagy könyvtárakban, mikor az utóbbiak készletük felesleges darabjait kiárusítják.

Cserélhetünk a barátokkal vagy szervezhetünk cserebere börszét munkahelyen, iskolában, akár tankönyvek esetében is! Használt tankönyvek adásvétele közvetlenül a tulajdonostól: www.hasznalttankonyv.hu és www.diakoldal.hu. Létesíthetünk „ingyen polcot” („cserepolcot”) is szintén a munkahelyen vagy az iskolában: a felesleget behozhatjuk, a számunkra érdekeseket pedig hazavihetjük. Ha karitatív szervezetek könyvgyűjtő akciójáról hallunk, érdemes élni a lehetőséggel és átválogatni az otthoni könyvvállományt. Minél kevesebb új alapanyagból készült könyvet veszünk, annál több fa menekülhet meg a kivágástól. Az elhasználdott borítójú darabokat kötessük újra. Néhány hazai és külföldi kiadó a környezetvédelem érdekében már újrahasznosított papírból készíti könyveit.

KRÉMES TÉGELY Krémek, pakolások stb. csomagolása. Készülhet »porcelánból», »műanyagból», »üvegből stb., ez utóbbi más üveghulladékkal együtt szelektíven gyűjthető.

Tipp: A kiürült, otthon feleslegessé vált tégelyeket a család hölgytagjai felajánlhatják kozmetikusuknak, akik általában szívesen használják azt tovább, saját maguk által (a vendégeik számára) kikevert krémek csomagolására. Lásd még »**Kozmetikai szerek**.

KUPAK Lehet »műanyag», »fém» vagy parafa. A műanyag szelektív gyűjtő konténerbe való, a parafa »komposztálható». A kupakos nyereményjátékok célja egyfelől az, hogy a lakosság elkülönülten gyűjtse a kupakot a PET palackoktól, ami könnyíti az újrahasznosítást, ugyanakkor környezetvédelmi szempontból aggályosak, hiszen általában az eldobható műanyagflakonokra vonatkoznak, tehát fokozott szemétermelésre ösztönöznek. Ráadásul a beváltható nyeremények értéke rendszerint jóval alacsonyabb, mint amennyit – az üdítőitalok megvásárlásával – valóban fizetünk értük!

Tipp: A parafa dugókból készülhet »játék» (a gesztenyefigurák mintájára), vagy faliújság (vágjuk egyforma széles karikákra, majd a darabokat ragasszuk egymás mellé hulladék falpra – pl. gyümölcsös rekesz alja – vagy kartonra).

LAKK Lásd »**Oldószerek** és »**Veszélyes hulladék**.

Tipp: Lakk helyett használhatunk méhviaszt vagy lenolajat.

LÁZMÉRŐ »**Higanyt** tartalmaz, tehát »**veszélyes hulladék**»-nek számít. Ha eltörik, a higanyt gyűjtsük vissza jól záródó üvegcsébe és adjuk le veszélyeshulladék-gyűjtéskor!

LEMEZ (CD, DVD, HANG) A használt lemezeket, CD-ket antikváriumok és zenei antikváriumok veszik át, vagy adok-veszek boltokban, illetve internetes oldalak segítségével lehet értékesíteni, becserélni. Elajándékozhatjuk ismerősöknek, könyvtáraknak, iskoláknak is, vagy csereberélhetünk ismerőseinkkel.

Tipp: Rossz, hibás CD, DVD szelektív gyűjtési lehetőségeiről a www.humusz.hu honlap „GYIK” menüpontjában találhatóak hasznos információk.

LINÓLEUM A linóleum nem keverendő össze a környezetre és egészségre ártalmas »PVC-ből készült »**műanyag** padlóval. Előbbi ugyanis többségében természetes nyersanyagokból – lenmagolaj, faliszt, gyanta, mészkő – és színező szerek keverékéből összeállított anyag. Hulladéka gond nélkül »**hulladéklerakóra** juttatható.

MEGELŐZÉS

A hulladékképződés tudatos megakadályozására irányuló magatartási forma, amely a valódi hulladékcsökkenésre fókuszáló hulladékgazdálkodás legfontosabb eleme. A megelőzés gyakorlata azokat a termelési/fogyasztási mintákat részesíti előnyben, amelyek nulla (Zero Waste), vagy a lehető legkisebb hulladéktermeléssel járnak (pl. eldobó italcsomagolások helyett betétes üvegek, egyszer használatos termékek helyett természetes alapanyagú, tartós, javítható termékek). A legolcsóbb és leghatékonyabb hulladékcsökkenési eljárás. Mennyiségi megelőzés: a hulladék keletkezésének elkerülése. Minőségi megelőzés: a termék/hulladék veszélyesanyag-tartalmának elkerülése.

Tipp: Hulladékmegelőzési ötletek: www.nullahulladek.hu és www.humusz.hu/rova-tok/kiadvanyok pontból letölthető „Bolti trükkök” és „Környezettudatos vásárlás” c. kiadványok. Ha használt, felesleges tárgyainkat eladni, elajándékozni, javíttatni szeretnénk – ahelyett, hogy rögtön a kukába dobnánk –, nézzük át a www.humusz.hu adatbázisait a "Szolgáltatások" menüpont alatt.

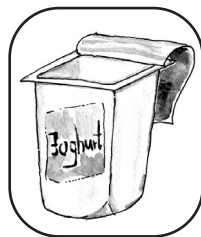
MOSOGATÓGÉP Főként a régebbi típusok energia- és vízigénye óriási. A mostanában piacra került modellek már takarékosabb üzemmódúak, de a kézi mosogatásnál még így is pazarlóbbnak mondhatók, hisz áramot (energia) igényelnek. Lásd még »**Háztartási gépek**.

Tipp: Ha lehet, javíttassuk meg a hibás darabot. Ha végleg tönkrement, ajánljuk fel szerviznek (alkatrészként) vagy vigyük hulladékudvarba, adjuk le elektronikai hulladékok gyűjtésekor, új gép vásárlásakor a boltban. Új gép választásakor keressük az energiatakarékos A kategóriát. Szelektív gyűjtőpontok hollétéről és lakossági gyűjtések időpontjáról a visszagyűjtést szervező Electro-Coord Nonprofit Kft. (www.electro-coord.hu) ad felvilágosítást. További, e-hulladékok begyűjtésével foglalkozó szervezetek: www.elektrowaste.hu, www.okomat.hu.

MOSÓGÉP Lásd »**Háztartási gépek**.

MOSÓSZER Lásd »**Tisztítószer**.

MŰANYAGOK A háztartási hulladék jelentős mennyiségét adják, kőolaj-származékból készülnek. Földünk véges, gyorsan fogyó olajkészletét egyszer használatos vagy rövid élettartamú használati eszközök készítésére pazarolni felelőtlenység. Bizonyos fajtái újrahasznosíthatóak, ám a hazánkban jelenleg gyűjtött műanyagok zöme külföldre utazik (óriási légszennyezéssel) hasznosításra.

Többségük nehezen bomlik le, »**hulladéklerakókban** – levegőtől elzártan – évszázadokig állhatnak változatlanul, égetve viszont egészségre és környezetre ártalmas (rák, légúti megbetegedések, allergiák) gázokat szabadíthatnak fel. A bennük található segédanyagok egy része szintén veszélyesnek mondható, némelyikük (pl. lágyítók) használat közben átkerülhet a szervezetbe, környezetbe. Színezékeik rezet, vasat, kadmiumot (»**nehézfémek**) tartalmazhatnak. Az egyik leginkább kerülendő fajtája a »**PVC**.

Tipp: Amikor csak lehet, kerüljük a műanyag csomagolásokat és használati tárgyakat. Ha ez nem megoldható, a csomagolások legyenek tovább használhatóak (pl. fedeles doboz élelmiszertárolásra) a tárgyak hosszú élettartalmúak, javíthatóak. Keressük az alternatív megoldásokat és részesítsük előnyben a természetes vagy könnyen újrahasznosítható alapanyagokat (pl. »**üveg**, »**papír**, »**fa**, parafa, agyag, vessző, növényi rostok stb.). Újrahasznosítással foglalkozó koordináló szervezet: **www.remoplast.hu**.

NEHÉZFÉMEK A környezetre és az egészségre súlyos veszélyt jelentő anyagok. Színezőanyagokban, »**festékben**, »**műanyagokban**, »**elemekben** találhatóak, közvetlenül vagy a táplálékláncon keresztül kerülhetnek a szervezetbe. Kadmium: raktározódik a csontban, májban, vesében, megzavarva azok működését; vérnyomás-növelő; légzés útján a szervezetbe kerülő vegyületei nagy valószínűséggel rákkeltőek. Higany: súlyos idegméreg, károsítja a májat, vesét, izomzatot; égetők, erőművek kéményén át a levegőbe, ill. gyárak, kórházak stb. szennyvizével az élővizekbe kerül. Ólom: idegméreg, főleg a gyerekek fejlődésére jelent nagy veszélyt; csontokban raktározódik. Nikkel: por alakban belelegezve rákkeltő, egyébként pedig bőralergiát okozhat.

NEONCSŐ Lásd »**Fénycső**.

NÖVÉNYVÉDŐ SZER Lásd »**Vegyszerek**, »**Veszélyes hulladék**.

Tipp: Tájékozódjunk a vegyszermentes gazdálkodás, a növénytársítás (együtt ültetett növények hatóanyagai elűzik a „szomszéd” kártevőjét), a biokertészkedés és a permakultúra nyújtotta alternatív lehetőségekről. Ha mindenképpen szükséges, használjunk biotermesztésben is engedélyezett szereket (információ: **www.biokultura.hu**).

OLAJOK

Fűtő-, hidraulika, kenőolajok. Lásd még »**Veszélyes hulladék** és »**Fáradt olaj**.

OLAJOS FLAKONOK

»**Veszélyes hulladék**nak számítanak. Lásd »**Fáradt olaj** és »**Autóápolási cikkek**.

Tipp: Szelektíven gyűjtendő, leadható lakossági veszélyeshulladék-gyűjtések alkalmával.

OLDÓSZEREK »**Veszélyes hulladék**nak számítanak! »**Festékek**, »**lakkon** kívül előfordulnak különféle »**ragasztó**, impregnáló anyagokban is. Használat közben

szédülést, fejfájást, kábulatot okozhat, a lerakókba kerülve pedig a talajvizet – azon át a táplálékláncot – szennyezik.

Tipp: *Szelektíven gyűjtendő, leadható lakossági veszélyeshulladék-gyűjtések alkalomával. Csak annyit vásároljunk, amit azonnal el is tudunk használni; a felesleget próbáljuk meg továbbadni olyannak, aki éppen hasznát veszi.*

ÓRA A javíthatatlan darabok elektronikai hulladékként kezelendők. Részésítsük előnyben a hagyományos (mechanikus) órákat vagy az újratölthető »**elemeseket**. Ezek kisebb környezetszennyezést okoznak, mint az egyszer használatos elemmel működő társaik. Lásd még: »**Elektronikai eszközök**.

Tipp: *A felesleges, de még működőképes darabokat adjuk a helyi családsegítő központoknak.*

PALA Lásd: »**Azbeszt**.

PAPÍR Növényi rostból – általában »**fa** – készül, értékes nyersanyag. Ha a fákat természet közeli (nem ültetvény) erdőkből termelik ki, számos állapot- és növényfaj élőhelye pusztul, romlik a levegő minősége, borul a vízháztartás, erodálódik a talaj. Az ipari ültetvényekre a talajra, vízre, táplálékláncra negatív hatással lévő »**vegyszer**-használat, valamint az élőhely biológiai sivársága a jellemző. A növények életük során jelentős mennyiségű CO₂-t alakítanak át, így az erdőállományok irtásával tovább súlyosbodik a klímaváltozás problémája. A papír előállítása (energiafelhasználás, vízigény, vegyszerek stb.) sokba kerül mind a környezet, mind a gazdaság számára. Egy kg papír készítéséhez 2-3 kg oxigént adó fa, 350-700 liter víz és 8 kilowattóra energia szükséges. Minél fehérebb (irodai), illetve minél fényesebb és színeesebb (magazinok) a papír, gyártása annál nagyobb környezetkárosítást okoz. A fehéritést klórral (!) végzik, a színes oldalak pedig vegyi anyagokat, festéket igényelnek – utóbbiak a hasznosítást is megnehezítik. Ma a teljes papírfogyasztás zömét a csomagolás, a nyomtatott média és az irodai használat emésztí fel. A papírhulladék szelektív gyűjtésével és újrafeldolgozásával a fakitermelés, előállítás, hulladékképződés stb. okozta környezeti ártalmak jelentős mértékben csökkenthetők, ám az elsődleges feladat a »**megelőzés**, azaz a mindennapos papírhasználat csökkentése marad.

Tipp: *Takarékoskodjunk a papírral: írjunk, nyomtassunk, fénymásoljunk mindkét oldalára. Csak annyit és azt sokszorozsunk, nyomtassuk, amennyit és amit feltétlenül szükséges. A kis betűkarakter és a szövegkicsinyítés szintén papírtakarékosság! Nyomtatás előtt szerkesszük úgy az oldalakat, hogy 1-2 mondat már ne csússzon át új lapra. A félig használt papír másik oldala jó óvodai rajzpapírnak is; a lejárt határidőnaplók, félig betelt füzetek üres oldalai vagy a spirálfűzött asztali naptár hátsó, fehér oldalai jegyzetelésre még igazán alkalmasak! Irodai ügyintézés alkalmával (fax, belső levelek stb. helyett) térijünk át az e-mail használatára. Ne fogadjuk el az utcán kínált szórólapokat, a »**reklámpostát** mondjuk le (lásd Dr. Kalas György „Szemétposta” c. kiadványa, www.reflex.gyor kiadványok menüpontja).*

Postaládánkon tüntessük fel, ha nem igényeljük a reklám- és szórólapokat. Újság, magazin vásárlására szövetkezzünk ismerősökkel, munkatársakkal cseberberéljünk egymás közt, a felesleges, kiolvasott számokat pedig adjuk tovább (pl. környékbeli nyugdíjasok, idősek otthona). Könyvet vásároljunk antikváriumban, vagy járjunk könyvtárba. **Papír »törlőkendő helyett jó a textil konyharuha is. Keressük az »újrahasznosított papírból és a klórmentes (fehéritetlen) eljárással készített termékeket. Minél kevesebb festék található egy termékben, annál környezetkímélőbbnek mondható. Minél több elhasznált papírterméket juttassunk gyűjtőhelyre. Szervezzünk intézményi szelektív gyűjtést (információk: www.humusz-recycling.hu). További megelőzési ötletek: www.nul-lahulladek.hu.**

PAPLAN Lásd »**Ágynemű**.

PARAFA DUGÓ Lásd »**Kupak**.

PORCELÁN Újrahasznosításra alkalmatlan, tehát szelektíven – az »**üveggel** – nem gyűjthető. A még használható darabokat (készletből megmaradt egy-egy darab tányér, pohár) családsegítő szolgálatoknak, gyermektáboroknak, szeretetszolgálat által üzemeltetett menzáknek, hétvégi házzal rendelkező ismerősöknek lehet felajánlani.

Tipp: A törött, repedt porcelánokból díszes váza, virágcserep készülhet: a rossz poharakat, tányérokat törjük nagyjából egyforma méretű darabkákra, majd agyagból formázzunk növénytartó kaspót, tálat stb., és díszítsük ki oldalukat az apró mozaikkal. A művészellátó vagy írószertoltokban kapható, levegőn keményedő agyag nagyszerűen megfelel a célnak. A csorba, öreg, összeragasztott bögrék, poharak sorozata virágok vidám kaspójaként szolgálhat.

PVC Számos gyakran használatos eszköz, termék készül belőle (pl. épületgépészeti csövek, flakonok, de akár gyermekjáték is). Környezetre és egészségre egyaránt káros műanyagfajta, mert égetésekor sósav mellett »**nehézfémek** és »**dioxinok** keletkeznek. Égetni tehát szigorúan tilos! Gyártása során »**higany** keletkezik.

TIPP: Lehetőség szerint száműzzük háztartásunkból a PVC anyagú tárgyakat, használati eszközöket. Főként a kisgyerekeknek szánt rágógák, játékok közül keressük azokat, amelyeken jelölve van, hogy nem PVC-ből készültek (PVC FREE).

RADIÁTOR Vashulladékot fogadó átvevőnél adható le.

RAGASZTÓ »**Oldószereket**, »**formaldehidet**, a **pillanatragasztók** ciano-akrilátot is tartalmazhatnak. Ez utóbbi fajta környezet- és egészségügyi szempontból kerülendő; csak akkor és csak annyit vegyünk az ezt tartalmazó termékből, amennyit azonnal és maradéktalanul fel tudunk használni. Az esetleges felesleget próbáljuk elajándékozni olyasvalakinek, akinek éppen szüksége van rá. A ragasztók beszáradt maradéka és kiürült csomagolója »**veszélyes hulladék**. Kerüljük az univerzális illetve kétkomponensű ragasztókat is.

Tipp: *Oldószeres helyett lehetőség szerint használjunk természetes alapanyagú ragasztót (enyv, csiriz) vagy vizes hígításút. Veszélytelen a ragasztó stift is.*

ROVARIRTÓ Lásd »**Vegyszerek**, »**Veszélyes hulladék**.

Tipp: *Madárbarát kert kialakításával elősegíthetjük a tollas vendégek kertünkben való megtelepedését, táplálkozását. Így a hozzánk járó madarak kiveszik részüket a kártékony rovarok megtizedelésében. A témáról és ötletekről bővebben a Magyar Madártani Egyesület honlapján (www.mme.hu) tájékozódhatunk.*

RUHÁZAT A megunt, kinőtt, de még használható ruhákat, cipőket, kiegészítőket stb., amelyekre már nincs szükség, ne dobjuk ki, hanem vigyük bizományi boltokba vagy juttassuk el szeretetszolgálatokhoz, családsegítő központokhoz, egyházi szervezetekhez, ahonnan rászoruló emberekhez kerül. Lásd még »**Textil**.

Tipp: *Szervezzünk cserebere napot: hívjunk el barátokat, ismerősöket, és a magukkal hozott ruhákból válogatva mindenki találhat magára új, neki tetsző darabot. A megmaradt ruhákat adjuk át szeretetszolgálatoknak. Gyerekruhák csereberéjére, adásvételére művelődési házak számos börszét szerveznek. Cserebere programok meghirdetése a www.humusz.hu oldalon. További ötletek: www.nullahulladek.hu weboldalon a „Ruhámat a ruháért” cikkben, www.cotcot.hu, www.zofi.hu.*

RUHÁZAT (RÉGI) A jó állapotú, de régimódi – nagyszülőök, dédszülőök ruhatárából származó – darabokat, kiegészítőket ajánljuk fel színházaknak, amatőr színjátszó köröknek, ahol a kellékesek, jelmezesek még hasznukat vehetik.

SÍLÉC, -RUHÁZAT Sportbizományiban, sí börszén lehet eladni, az eladhatatlan – de gyerekek által még kerti csúszkálásra használható – darabokat pedig családsegítő szolgálatokhoz vinni. Kezdő síelő vagy növésben lévő gyerek számára érdemes inkább használt felszerelést venni!

Tipp: *Ha nem akarunk börszenni, a felesleges darabokat ajánljuk fel „ingyen adom” típusú levelezőlistákon (pl: <http://groups.yahoo.com/group/budapest-mindeninyen/>).*

SÜTŐOLAJ, ZSIRADÉK (HASZNÁLT) Lefolyóba, WC-be öntve komoly szennyezést okoz (a víz felszínén marad, ezzel elzárja az oxigén útját), vízi élőlényeket, élőhelyeket károsít vagy pusztít el. Talajba kerülve viszont a növények tápanyagfelvételét gátolja. Az olajok, zsiradékok égetésekor poliaromás szénhidrogének keletkeznek, melyek rákkeltő hatásúak. Mindenképpen külön gyűjtendő, veszélyeshulladékgyűjtés alkalmával, »**hulladékudvarok**ban adható le.

Tipp: *Társasházakban, menzákon, éttermekben megszervezhető az étolaj különgyűjtése, melyet az elszállító cég ártalmatlanít, illetve újrahasznosít. Ingyenes gyűjtődények telepítésével és ürtetésével a Biofilter Kft. (www.biofilter.hu) foglalkozik. A hozzánk legközelebb eső gyűjtőpontról a cég honlapján lehet tájékozódni. Esetleg a gyűjtő*

rendszerhez kapcsolódott környékbeli iskolával, étteremmel is lehet szövetkezni, és oda-hordani a háztartásban képződő sütőolajat. Budapesten az FKF Zrt. hulladékudvaraiban is van lehetőség a leadásra (címek: www.fkf.hu).

SZAPPAN A folyékony szappan használatát mellőzzük: gazdaságtalan, mivel 85 százaléka víz, emellett tartósítószer is tartalmaz (»**formaldehid**), ráadásul csomagolóanyaga nagy térfogatú »**műanyag**hulladék.

Tipp: Válasszuk az újrahasznosítható papírcsomagolású vagy csomagolatlan szappanokat. A »**bioboltok** kínálatában általában szerepel kizárólag növényi eredetű összetevőkből készült szappan. A szappanról érdekes írások találhatóak a www.tudatosvasarlo.hu weboldalon.

SZATYOR Boltokban, bevásárlóközpontokban, piacokon pénzért vagy ingyen »**műanyag** bevásárlótáska jár az áruhoz. Ezek a reklámszatyrok két okból is kerülendők: hamar tönkremennek, így a szemétkerülő tovább növelik a hulladék-hegyeket, égetésük során pedig egészségre és környezetre ártalmas anyagok szabadulnak fel. Ne fogadjuk el úton-útfélen a műanyagzacskókat, főleg a kisebb áruval adott, miniatűr, szemetesnek sem használható darabokat. Környezetvédelmi okokból kifolyólag egyre több ország tiltja be teljes körűen használatukat!

Tipp: Bevásárlások alkalmával vigyünk magunkkal többször használatos »**kosarat** vagy vászonszatyrot. A műanyag szatyrokat használjuk szemetesként, így nem kell arra is külön költeni, és további hulladékot előállítani. Kreatív boltokban vásárolt natúr vászonszatyrot ízlésünknek megfelelően díszíthetünk (varrás, festés, hímzés) – szép ajándék ismerősöknek, kreatív játéklehetőség kicsiknek. Vászonszatyor beszerezhető <http://www.humusz.hu> oldalon a HuMuSz Boltból.

SZÁMÍTÓGÉP Lásd »**Elektronikai eszközök**.

SZELEKTÍV GYŰJTÉS (INTÉZMÉNYI) A mai világban a munkavégzés jelentős része négy fal között, irodákban folyik. Az ilyen helyeken (is) rengeteg hulladék termelődik, melyet – környezetvédelmi szempontból – legjobb »**megelőzni** (Zero Waste), illetve minimálisra csökkenteni. A fontossági sorrendben ezt követi a szelektív gyűjtés kialakítása, mely – az újrahasznosítás révén – egyrészt csökkent a környezeti terheket; másrészt – a megspórolt szemétdíjnak köszönhetően – enyhíti a cégek, irodaházak anyagi kiadásait is. Szervezzünk minél több helyen komplex (több hulladékfrakcióra kiterjedő) szelektív gyűjtést!

Tipp: Ha munkahelyünkön adott a szelektív gyűjtés lehetősége, legyünk környezet-tudatosak és éljünk vele! Nem igényel nagy erőfeszítést csak pozitív hozzáállást. A munkahelyi vezetők, üzemeltetők igényeljének, szervezzenek intézményi szelektív gyűjtést (információk: www.humusz-recycling.hu). Hulladékmegelőzési ötletek: www.nullahulladek.hu.

SZELEKTÍV GYŰJTÉS (LAKOSSÁGI) A háztartásban keletkező, hasznosításra alkalmas hulladékok szervezett begyűjtése anyagfajtánkénti elkülönítéssel. Előnye, hogy a hulladékok nem keverednek, hanem tiszta, egynemű másodnyersanyagként kerülhetnek újrafeldolgozásra.

Tipp: Fővárosi szelektív gyűjtés: www.fkf.hu (hulladékudvarok, gyűjtőszigetek). Vidéki szelektív gyűjtési lehetőségekről a helyi kommunális szolgáltató tud információt adni. Használjuk ki a helyi civil szervezetek, önkormányzatok által szervezett szelektív gyűjtési akciónapokat (pl. veszélyes- és elektronikai hulladékok esetében). Aktív és környezettudatos civil állampolgárként szólaljunk fel helyi fórumokon a szelektív gyűjtés kialakítása, bővítése érdekében! Érdeklődjünk, jelezzük igényünket házi »komposztálási programok iránt. Tudassuk véleményünket a helyi önkormányzat környezetvédelmi felelősével, a helyi kommunális szolgáltatóval. Kérjünk segítséget, információkat környezetvédő szervezetektől. Információk a www.humusz.hu/rovatok/kiadvanyok oldalon „A szelektív hulladékgyűjtésről pedagógusoknak” és „A szelektív hulladékgyűjtésről gyerekeknek” c. kiadványokban.

SZEMÉTPOSTA A postaládákba bedobált címzetlen vagy kéretlen küldemények (prospektusok, szórólapok, reklámújságok stb.) elnevezése. Becslések szerint évente egy ember átlagosan 16-17 kg „szemétpostát” kap. A felmérések szerint ennek háromnegyede előre gyártott szemét, mert a postaládából olvasatlanul kerül a kukákba. Lásd még »**Papír**.

Tipp: Többé kevésbé hatékony védekezési mód a „reklámanyagot nem kérek” felirat postaládjára való felragasztása További információk Dr. Kalas György „Szemétposta” c. kiadványában (letölthető www.reflex.gyor "Kiadványok" menüpontja). 2009 óta a cégek kötelesek olyan nyomtatvány is kiküldeni a címzetten érkező reklámanyagukkal, melyben engedélyt kérnek a további reklámküldemények postázásához. Ha nem szeretnénk élni a lehetőséggel, s csökkenteni szeretnénk a kivágásra kerülő fák számát, termelődő papírhulladék mennyiségét, akkor küldjük vissza a cégnek a letiltást tartalmazó írásos nyilatkozatot (formanyomtatvány). A BM Központi Nyilvántartójában tiltsuk meg, hogy adatainkat direkt marketing célokra felhasználhassák: www.nyilvantarto.hu.

SZEMÜVEGKERET A használt, de még jó állapotú szemüvegkereteket ajánljuk fel ismerősöknek, rászorulóknak (családsegítők, idősek otthona, gyermekotthonok stb.), vagy cseréljük/adjuk el bolhapiacra, művelődési házak, iskolák adok-veszek börzsein. Régimódi szemüvegkereteket esetenként színjátszó körök, amatőr színjátszók is fogadnak. Időnként a hazai optikai boltok gyűjtőakciókat szerveznek, figyeljük a felhívásokat. Lásd még »**Ruházat** (rég).

SZENNYVÍZ Jelenleg egy egyszerű hétköznapon fejenként átlagosan 100-150 liter (!) vizet használunk el Magyarországon. Minél több vizet használunk mindennapi tevékenységeink során, annál több szennyvizet "állítunk elő" – amiről érdemes tudni, hogy hazánkban is még sok helyen tisztítás nélkül eretetik a folyókba. Takarékoskodjunk a vízzel!

Tipp: A közterületi vízszivárgást (csőtörés, aszfalt alól csordogáló víz, eresztő utcai tűzoltócsap stb.) jelezzük a vízműveknek! A csöpögő csapokat javíttassuk meg. Csapot soha ne folyassunk feleslegesen (fogmosáskor, borotválkozáskor sem). Fürdés helyett zuhanyozzunk. Minél kevesebbet használunk a vízlágyító-, öblítő-, mosó- és tisztítószerkekből, szappanból és egyéb kozmetikai termékből, annál kevesebb szennyvíz keletkezéséhez járulunk hozzá. A mosógépet csak ruhával teli kapcsoljuk be, negyedig-félig rakva pazarlás beindítani. Ne öntsünk lefolyóba, WC-be zsiradékot, ételmaradékot, maró vegyszert, »fáradt olajat«, »sütőolajat! A járdáról, kerti járófelületről slag helyett cirokseprűvel távolítsuk el a koszt. Gyűjtsük az esővizet locsolásra. Építsünk ki csepegtető öntözőrendszert, így hatékonyabbá válik az öntözés. Kertünket reggel vagy este locsoljuk, ne a nappali melegben, mikor több víz párologhat el. Kisebb kerteket, balkonokat vagy a nagyobb kertek egyes részeit beültethetjük szárazságtűrő, pozsgás, sziklakerti növényekkel – ezek kevesebb vizet igényelnek. Az ágyásokat, a fák földtányérjait, növények közti szabad területeket mulcsozzuk, azaz takarjuk (pl.: »avar« »faforgács»). Az így létrejött talajtakarónak köszönhetően ritkábban nő a gyom, a talaj kevesebbet párologtat így kevesebb locsolásra lesz szükség. Szereljük fel víztakarékos (stop gombbal ellátott) WC tartályt, illetve vízcsapokra perlátort. További víztakarékossági ötletek: www.nullahulladek.hu és a www.humusz.hu/rovatok/kiadvanyok oldalon a „Vizek...szennyvizek” c. kiadványban.

SZÖNYEG A régi, megunt, de jó állapotú szőnyegeket próbáljuk meg elajándékozni (szeretetszolgálatok, idősek otthona, óvoda, hétfégi ház tulajdonosa). Számos állatmenhely is szívesen fogadja a kimustrált darabokat.

Tipp: Mostanában egyre több üzletben is találkozni gyékényből, füvekből font, szép kivitelezésű szőnyegekkal. Érdekes és modern újítás, mely a szoba díszé lehet, ráadásul természetes, lebomló anyagaiból adódóan környezetkímélő megoldást jelent. Jó választás a vágási hulladékokból szőtt rongyszőnyeg is. Lásd még »**Textil**«. Adományt fogadó szervezetek listája: www.adhat.hu.

TANKÖNYV »**Papír** lévén külön gyűjthető, újrahasznosítható. Ha azonban a könyvre vigyáz gazdája, és nem firkálja össze, az a családon, esetleg rokoni vagy ismerősi körön belül továbbörökíthető és tovább használható lesz. Jó lenne, ha az iskolák, pedagógusok is segítenék a könyvek tovább használatának elterjedését, és diákjaik szemléletét is ilyen irányba terelgetnék. Lásd még »**Könyv**«.

Tipp: A szülők tanárokkal összefogva – vagy egyetemisták intézményükben – próbálhatják megszervezni intézményen belül, hogy az egyes évfolyamok év végén tovább adják könyveiket az utánuk következő osztályoknak. Jó ötlet a használt tankönyvek cserebere börzéje is. Gimnáziumi, egyetemi, főiskolai honlapok fórumain érdemes »tankönyvet adok-veszek« fórumot vagy menüpontot indítani, használni; így intézményen belül könnyen gazdára találunk a használaton kívüli darabok. Használt tankönyvek adásvétele közvetlenül a tulajdonostól: www.hasznalttankonyv.hu és www.diakoldal.hu.

TÁSKA Műbőr táskák helyett válasszunk inkább tartós, javítható, valódi bőrből készületeket. A rossz, elszakadt táskákat igyekezzünk megjavíttatni (varrás, cipzár- vagy csatcsere stb.). A felesleges darabokat eladhatjuk, elajándékozhatjuk ismerősöknek, szeretetszolgálatoknak, családsegítő központoknak. A régebbi vagy érdekesebb darabokat ajánljuk fel színházaknak, amatőr színjátszó köröknek. Lásd még »**Szatyor**.

TELEFON Lásd »**Elektronikai eszközök**.

TELEFONKÖNYV Lásd »**Papír**.

TETRA PAK Lásd »**Kombinált italos doboz**.

TEXTIL Hazánkban csak néhány cég foglalkozik textilhulladék átvételével. Jobbára inkább a nagy mennyiségű pamuthulladék érdekli őket, amit általában géprongyként adnak tovább gyáraknak.

Tipp: A háztartásokban keletkező, még jó állapotú maradék anyagokat varró ismerősöknek vagy óvodáknak, művelődési házakban működő kézműves köröknek, foltvarró (patchwork) tanfolyam szervezőinek lehet felajánlani, ahol a foglalkozások alkalmával felhasználhatják. Készülhet belőlük játékgigura, »szatyor, varrott mesekönyv, ajándékozó zsákocska (lásd »**Csomagolópapír**), edényfogó stb. A rosszabb anyagok cipőpucoló- vagy törölrongyként működhetnek tovább, esetleg próbáljuk meg géprongyként beadni a környékbeli autószerelő műhelyeknek, nyomdáknak vagy használjuk el saját garázsunkban. A használt textiliákból (ruhaneműk) sodrott rongyfonalból civil szervezetek szőnyeget, takarót, függönyt stb. készítenek retextil technikával (www.retextil.hu).

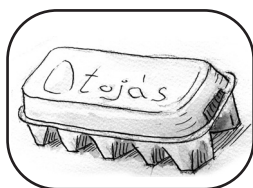

TINTA Lásd »**Festék**.

TISZTÍTÓSZER Egy átlagos háztartásban a reklámok hatására egyre több tisztítószeret használunk. Túlzsába vitt alkalmazásuk feleslegesen rövidíti pénztárcánkat és jelentős mennyiségű »**csomagolási hulladékkal** jár. Ennél súlyosabb gond az a környezetszennyezés, melyet a »**vegyszerek** a levegőben és élővizeinkben okoznak (eutrofizáció, azaz a víz megnövekedett tápanyagtartalmából fakadó problémák). Környezetbarát tisztítószer nincs, csak olyan, amely környezetünket más tisztítószerhez képest kevésbé károsítja! A megelőzés érdekében tehát csökkentsük a háztartási vegyi anyagok használatát (főként a klórtartalmúakat!), illetve igyekezzünk kiváltani azokat környezetkímélőbb változatokkal.

Tipp: Kerüljük a »**hajtógázos palackokban** árusított termékeket. Az agresszívebb szereket (pl. hipók, fehérítők, háztartási savak, fémtisztítók stb.) használjuk a lehető legkevésbé, ezek göngyölegükkel együtt »**veszélyes hulladékok!** Keressük a foszfátmentes mosó- és mosogatószereket, melyek kevésbé terhelik az élővizeket. Alkalmazzuk a régi, jól bevált „házi” szereket a takarítás minden területén: ecet, só,

citromlé, citromsav, mosószóda stb. Ötletek, receptek, praktikák Könczey - S. Nagy: „Zöldköznapi Kalauz” című könyvében vagy a www.kothalo.hu oldalról letölthető kiadványokban. Környezetkímélő mosó- és mosogatószeres beszerzéséről és házi praktikákról tippek, információk a www.okoszolgalat.hu és a www.zoldbolt.hu weboldalakon. Keressük az utántöltős kiszerezéseket, így kevesebb hulladék keletkezik, de figyeljem! A »**kombinált dobozos** és »**PVC** jelölésű csomagolásban árusított utántöltőket hagyjuk a polcon! Alapanyaguk nagyobb problémát okoz, mint más »**műanyag** változatok!

TOJÁSKARTON Vigyük vissza a piaci eladóhoz, vagy (a fedeles változatot) adjuk tojást is árusító kisebb élelmiszerboltoknak, így újra tudják tölteni. Ha erre nincs lehetőség, vagy ha a »**karton** tönkrement, elkoszolódott, tegyük papírgyűjtő konténerbe. Kerüljük a »**műanyag**ból készült változatokat, illetve a »**folpack**kal bevont tálcákat.

Tipp: A »**papír** tojáskarton palántázásra is használható. Vágjuk szét a kartont úgy, hogy az egyes „férőhelyek” elkülönüljenek egymástól, így rögtön

6 (vagy a kartonok számától függően több) edényként kapunk. Töltsük meg a tojások helyét virágfölddel, majd egy-egy magocskával. Mikor a palánták már elég nagyok a kiültetéshez, helyezük őket a talajba papíredényeikkel együtt, így nem sérülnek a még gyengécske gyökerek. Mire a növények kinőnek „cserepüket”, a karton lebomlik, ez tehát nem veszélyezteti a palánta fejlődését.

TOLL A napjainkban használatos írószerek többsége eldobható: a »**festék** kifogyását követően, az egész írószerszám repül a szemébe. Ez jó a gyártónak, ám a környezet kárát látja az így termelődő tetemes mennyiségű hulladéknak. Ráadásul a tollak alapanyaga leginkább »**műanyag**, melynek lebomlása, égetése környezeti problémák sorát idézi elő. Lásd még »**Filctoll**.

Tipp: Környezetkímélő megoldást jelent a tintás töltőtoll használata (nem patronos, hanem szivattyús), mely nem „termel” szemetet. Jó megoldás még a fém vagy fa golyóstoll is: a tollház hosszabb élettartamú, a tollbetét pedig cserélhető. Minden esetben próbáljunk új betétet vásárolni a tollházba.

TÖRLŐKENDŐ Leginkább a konyhában használatos. Az elterjedt »**papír** változat használata felesleges hulladékot termel, felesleges fairsztást okozva. Nézzünk egy kicsit a dolgok mögé, mielőtt a papírtekerccset ismét a kezünkbe vesszük: biztosan megéri a pulton lévő vízfoltot papírdarabbal felitatni, tudva-tudván, hogy ennek fejében újabb fákat vágtak ki?

Tipp: Használjuk inkább a régi, többször használatos »**textil** konyharuhát, ebből később lesz hulladék, mint papír „rokonából”. Ha elkerülhetetlen a papírkendő használata, legalább legyen »**újrapapír** alapanyagú.

TÜZHELY Lásd »**Háztartási gépek**.

TV Lásd »**Háztartási gépek**.

ÚJRAPAPÍR (ÚJRAHASZNOSÍTOTT PAPÍR) A szelektíven gyűjtött papírhulladékból újrapapír gyártható, melynek energiaigénye és környezetterhelése jóval kisebb, mint ami az új »**papír** készítésével jár. Minden tonnája 10-17 öreg fát kímél meg a kivágástól. Színük a hulladékpapírban található »**festék**maradványok miatt általában szürke vagy sárgás (mert nem fehérítik klórral).

Tipp: Keressük, használjuk minél szélesebb körben az újrapapírból készült termékeket (füzetek, »**boríték**, jegyzettömb, fénymásoló papír, zsebkendő, WC papír stb.), ezzel elősegítjük a környezetkímélő papír hazai elterjedését. Járuljunk hozzá az újrahasznosított papír előállításához a papírhulladék »**szelektív gyűjtésével**. Újrahasznosított papír beszerzési forrásai: www.humusz.hu „GYIK” menüpont.

ÚJSÁG Lásd »**Papír**.

ÜVEG Újrahasznosítható anyag, a nem betétdíjas darabokat szelektív gyűjtő konténerbe (»**kupak** nélkül) kell elhelyezni. A boltokban még néhol előfordul betétdíjas palack, a környezettudatos fogyasztó mindig ezt választja. Az eldobó változatok esetében ugyanis a nyersanyag és a gyártáshoz használt energia egyetlen használatot követően elvész, illetve – újrahasznosításkor – csak egy része hasznosul ismét. A visszaváltható üvegpalackok ezzel szemben tisztítás után újratölthetőek (általában 40 alkalommal!), így a gyártásba fektetett alapanyag és energia sokáig használatban marad.

Tipp: Keressük a betétdíjas kiszereleket. »**Alumínium tubusos** és »**műanyag** flakonos mustár, szósz, ketchup, méz stb. helyett válasszuk a könnyebben újrahasznosítható, ill. továbbhasználható üveg csomagolásút. »**Befőttesüvegeket** szívesen vesznek át mézet előállító kistermelők a piacokon. A felesleges darabok meghirdethetők az „ingyen adom” típusú levelezőlistákon (pl: <http://groups.yahoo.com/group/budapest-mindeningyen/>), főként a késő nyári, őszi befőtési szezonban!

U

VEGYSZEREK Évente több millió tonna növényvédő szert (rovar- és gombaölő, gyomirtó) adnak el szerte a világon. Ezek a vegyszerek (mezőgazdasági vagy kiskerti használattal) elszennyezik a talajt és a vizeket, a táplálékláncba kerülve betegségeket, genetikai elváltozásokat okozhatnak, állat- és növénypopulációkat gyengíthetnek, pusztíthatnak ki. Az ártalmatlannak, sőt hasznosnak tűnő műtrágya szintén komoly veszélyforrást jelent: esővel a talajvízbe, élővízbe jutva eutrofizációt okoznak, szulfáttartalmuk pedig zavarja a talajban élő hasznos baktériumok működését. Kerüljük használatukat: forduljunk inkább a bio- vagy ökológikus kertészkedés, a permakultúra, a szelíd növényvédelem, a növénytársítás (bizonyos növények egymás mellé telepítve kölcsönösen egymás kártevőit riasztják el) felé, melyek természetes úton lépnek fel a kártevők ellen.

Tipp: Készítsünk természetes növényvédő szereket és rovarcsapdákat (számtalan jó és könnyen kivitelezhető ötlet található a Könczey - S. Nagy féle „Zöldköznapi Kalauz” című könyvben). Csak végszükség esetén vásároljunk vegyszert és kizárólag annyit, amennyit rögtön elhasználunk. A feleslegesen megmaradt anyagokat adjuk tovább annak, aki éppen használni tudná. Ha mindenképp szükséges valamilyen vegyi anyag alkalmazása, érdeklődjünk a biogazdaságokban használható engedélyezett szerek beszerezhetőségéről (ötletek, tanácsok: www.biokultura.hu). A felgyülemlett vegyszereket és göngyölegeiket tilos kidobni, lefolyóba vagy talajra önteni, tároljuk eredeti csomagolásukban (tilos összeönteni őket a kiszámíthatatlan kémiai reakciók miatt!) és adjuk le »veszélyes hulladékgyűjtő helyen vagy lakossági veszélyeshulladék-gyűjtés alkalmával. Kerüljük a »hajtógázos kisereléseket. Műtrágya helyett használjunk istállótrágyát vagy »komposztálással kapott humuszt. Lehetőségeinkhez mérten vásároljunk »bioboltban, ökopiacon, ezzel is elősegítve a növényvédőszer-mentes gazdálkodás terjedését. A témához kapcsolódó érdekes olvasmány lehet Rachel Carson, »Néma tavasz” c. könyve, illetve a Kétezeregy Kiadó gondozásában megjelent »Halál a konyhában – Gyógyszerek és vegyszerek a táplálékunkban” c. könyv.

VESZÉLYES HULLADÉK Olyan, a háztartásokban előforduló anyagok, melyek az egészségre és/vagy a környezetre közvetlenül vagy közvetve, azonnal vagy késleltetve káros hatással vannak. Ezek az anyagok, illetve bomlástermékeik, göngyölegeik, lejárt vagy érvényes szavatosságú maradványaik körültekintő bánásmódot igényelnek: valamennyit külön kell gyűjteni, és veszélyeshulladék-ártalmatlanító helyre juttatni. Ha talajba, vízbe kerülnek, jelentős károsodást okozhatnak az élővilágban, illetve egészségünkre is ártalmasak lehetnek. A szemétkébe dobva más hulladékokkal keverednek, így a „normál” hulladék is veszélyessé válik. Szemétkerakóba jutva az eső a talajba moshatja ezeket a mérgező anyagokat. A leadási lehetőségek száma egyelőre viszonylag korlátozott: néhány veszélyeshulladék-gyűjtő udvar létezik, illetve lakossági veszélyeshulladék-gyűjtő akciók vannak (ez utóbbiról érdeklődni a helyi önkormányzatnál vagy zöld szervezetnél). Bizonyos veszélyes hulladéknak számító terméket állandó gyűjtőpontokon vagy időszakos gyűjtőnapokon vesznek vissza. A leggyakrabban előforduló háztartási veszélyes hulladékok: »**festékek**, lakkok, »**gyógyszerek**, »**sütőolaj**, növényvédő »**vegyszer**, rovarirtó, háztartási vegyi áruk, lejárt szavatosságú »**elektronikai eszközök**, »**kozmetikumok**, »**elemek**, »**autóápolási cikkek**, »**fáradt olaj**, »**ragasztók**, nyomtatók tintapatronjai, »**izzók**, neoncövek.

Tipp: Ha lakókörzetünkben nincs veszélyeshulladék-gyűjtő udvar, kérjük fel az önkormányzatot (aki jogilag felelős a háztartási hulladék – így a háztartási veszélyes hulladék – eltávolításáért), hogy szervezze meg az évenkénti vagy félevenkénti lakossági gyűjtést. Ennek érdekében kérhetjük helyi zöld szervezetek segítségét, feltehetően lakossági fórumon vagy kezdeményezhetünk aláírásgyűjtést is. Ha működik már a gyűjtés, használjuk ki, a rendszeresen félretett veszélyes anyagokat,

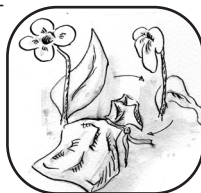
hulladékokat adjuk mindig le! A lehetőségről tájékoztassunk minél több környékbeli ismerőst! Gyógyszerhulladékot, -maradékot a patikák kötelesek visszagyűjteni (www.recyclomed.hu). Elektromos és elektronikai hulladékok szelektív gyűjtő pont-jairól és lakossági gyűjtések időpontjáról az Electro-Coord Nonprofit Kft. (www.electro-coord.hu) ad felvilágosítást. További, e-hulladékok begyűjtésével foglalkozó szervezetek: www.elektrowaste.hu, www.okomat.hu. Elemgyűjtést bármely cég, intézmény, szolgáltató, társasház folytathat, ehhez ingyenesen igényelhető gyűjtőláda, melyet rendszeresen ürít az azt biztosító Nonprofit Kft. (bővebb információk: www.rebat.hu, www.relem.hu, www.forego.hu). Utóbbi honlapokon a lakóhelyünkhöz legközelebb található gyűjtőhelyet is megtalálhatjuk. Az intézményi »szelektív gyűjtés« része lehet a helyben termelő veszélyes hulladékok begyűjtése is (információ: www.humusz-recycling.hu).

VIRÁGCSERÉP A virágboltokban, kertészetekben kapható növények többségét »műanyag cserépben« árusítják. Ezeket cseréljük le agyagcserépre, így a növény vízháztartása jelentős mértékben javul. A műanyag változatban palántázhatunk, ha pedig végképp nincs rá szükségünk, vigyük el valamelyik közeli kertészethez, vagy piaci östermelő virágáruhoz, náluk ismét növény kerülhet bele.

Tipp: A csorba, elöregedett agyagcserépet se dobjuk ki. Kisebb darabokra törve tegyük olyan szobanövények tálkájaiba, melyek szeretik a nedves levegőt: a törmelék locsolgatásával olcsó és környezetkímélő módon működő párologtató „berendezésre” tehetünk szert. Lásd még »Porcelán«.

VIRÁGCSOKOR Vendégségbe menet sokszor vásárolunk vágott virágot. A boltban talán fel sem tűnik, mennyi mindent aggatnak szegény csokrocskára, hogy tetszetősebbnek tűnjön: »festékekkel« színezett füvek és masnik, »fém drótok«, »műanyag gyöngyörök«, »fa hurkapálca végén ülő figurák, és persze nem utolsó sorban méter széles »celofán« egészíti ki a látványt. Ezek a „segédanyagok” a hervadt virággal együtt hamar a szemetesben végzik. **Tipp:** Kérjük meg a virágkötőt, hogy a csokor elkészítésénél ne használjon fém és műanyag kiegészítőket, csomagolóanyagot (ha ez utóbbi mindenképpen szükséges, legyen »papír«, ne műanyag). Még jobb, ha vágott virág helyett élő szobanövényt vásárolunk, mely tovább gyönyörködteti a szemet és a lelket, ráadásul oxigéntermelésével és a szobában felhalmozódó káros anyagok (pl. »formaldehid, benzol«) koncentrációjának csökkentésével javítja a lakás levegőjét. Az elhervadt csokor »komposztálható«.

VÍZKŐOLDÓ Lásd még »Veszélyes hulladék«.

Tipp: Vízkőoldásra nagyszerűen használható az ecet – környezetkímélőbb és olcsóbb megoldás! Makacsabb foltokra terítsünk egy ecettel átitatott rongyot 5-10 percre, majd dörzsöljük át vele a felületet. Jó szolgálatot tesz a mosószóda is. Típek, ötletek: www.nullahulladek.hu és www.zoldbolt.hu.

ZACSKÓ Sajnos a jó öreg »**papír**zacskó már a múlté. A boltokban jobbára »**műanyag** változatban adják a pékárut, »**gyümölcsöt** stb., van is belőlük minden háztartásban annyi, hogy az újabb adagokat további használat nélkül dobjuk a kukába. Épphogy csak kivesszük belőlük a zsemlet...

Tipp: Vásárlásainkra vigyünk magunkkal egy-egy zacskót, hogy abba tegyük a kiszemelt pékárut, gyümölcsöt. Ha már környezettudatos vásárlóként nálunk van az otthonról hozott bevásárló»**szatyor** vagy »**kosár**, igazán elfér benne egy aprócska zacskó is.

ZÖLDSÉG Lásd »**Gyümölcs**.

ZSEBKENDŐ A »**papír** zsebkendők használata rengeteg »**fa** kivágásával jár. Környezetkímélőbb megoldás a »**textil** változat.

Tipp: Ha mindenképpen *papír* zsebkendőt akarunk használni, legalább készüljön »**újrapapírból**, ne legyen illatosított és festett (»**vegyszerek**, »**festék**), ezzel is csökkenthető a használatával, gyártásával járó környeztkárosítás.

HASZNOS CÍMEK, TUDNIVALÓK

A kiadványban jelzett hulladékátvevőkről, karitatív szervezetekről, szelektív gyűjtőpontokról, hulladékudvarokról, hulladékgyűjtést szervező cégekről további információk az alábbi weboldalakon érhetők el:

- Adományt fogadó szervezetek: www.adhat.hu
- Használtcikk adás-vétele: www.humusz.hu/hasznaltcikkek
- Javítóműhelyek: www.javitomuhelyek.humusz.hu
- Hulladékudvarok Budapesten: www.fkf.hu
- Hulladékgyűjtő szigetek Budapesten: www.fkf.hu
- Intézményi szelektív gyűjtés Budapesten: www.humusz-recycling.hu

Megjegyzés: Mielőtt elajándékozandó/eladandó/leadandó holminkkal, hulladékunkkal személyesen is felkeresnénk az egyes helyszíneket, előzetesen érdeklődünk a nyitva tartás/aktuális kereslet/leadható hulladékfajták felől, nehogy feleslegesen utazzassuk oda-vissza a le/eladásra szánt holmikat. Mielőtt bármit is kidobnánk, érdeklődjünk esetleges leadhatóságáról vagy elajándékozhatóságáról. Ne felejtjük el: ami számunkra szemét, annak más még hasznát veheti!

Zöld honlapok

Az alábbi honlapokon hasznos tanácsok, hétköznapi gyakorlatban is alkalmazható megoldások, alternatívák találhatók:

- www.nullahulladek.hu

Jó példák, bevált gyakorlatok, érdekességek a hulladékmegelőzés témájában.

- www.energiaklub.hu

Energiatakarékosság, éghajlatvédelem.

- www.okoszolgalat.hu

Zöld praktikák, aktuális zöld rendezvények naptára, kiadványok.

- www.kothalo.hu

Környezeti tanácsadó irodák országos hálózata, kiadványok.

- www.tudatosvasarlo.hu

Környezettudatos vásárlás, cégmércék, ökológiai fogyasztóvédelem.

- www.szike.eu

Házi, társasházi és közterületi komposztálási programok, bevált gyakorlatok, jó példák.

- www.zoldbolt.hu

Környezetkímélő tisztítószeres, újrapapír és egyéb környezetkímélő termékek webáruháza.

- www.zoldtech.hu

Megújuló energiaforrások, energiatudatos építészet – háztartások részére is.

Környezetvédelmi információs és hírportál

- www.greenfo.hu

Tíz dolog, amivel csökkentheted a hulladékod:

1. Vigyél magaddal bevásárlólistát, vászontáskát, kosarat!

2. Taposd laposra és gyűjtsd szelektíven!

3. Komposztálj!

4. Javítsd meg! Használd újra!

5. Cseréld el vagy add tovább!

6. Vásárolj piacon és támogasd a helyi kereskedelmet!

7. Keresd az újrahasznosított termékeket!

8. Válaszd a visszaválthatót!

9. Járj könyvtárba, kölcsönözbe!

10. Csökkentsd a postai levélszemetet!

